

- 184 Quid si oves uel alia animalia quis mittit in predium meum & frumentum & ordeum per glades depascunt. Respondit Specu. ubi supra quod mihi teneris.
- 185 Quid si per se peccora intraverunt campum & depasta sunt frumentum. Respondit Specu. idem scilicet quod mihi teneris. Idem Io. de pla. in §. i. insti. ad l. acqui. & hoc per l. qui quandoque. ff. de scrip. Sed quomodo estimabitur damnum datum in frumento dum est in herba. Respondet idem ubi supra quod uel expectabitur tempus messium ut sciatur quantum ex tanto uel si in frumento habebitur uel considerabitur quantum fructus in anno preterito ex tanto & simili habitus est. ar. ff. ad l. acquileam. lacquilea si deletum. ff. de tabulis exhibendis. l. locum. §. condonatio. ii. q. 3. nolite.
- 186 Sed nunquid dominus se liberat dando animal per noxa. Respondit idem ubi supra quod non. si illud imisit ut insti. si quadrupes pauperem fecisse dicatur secus si caliter intrauit.
- 187 Quid si leo ursus aper quem tenes ligatum iuxta uiam publicam damnum dedit. Respondit Specu. in ti. de emptione & uendi. §. nunc dicendum uer. sed pone ibi quarto quod petit quod teneris per tex. §. si. insti. si qua pau. fe. di. Unde ibi dicit Io. de pla. Caveant ergo sibi qui tenent canes mordaces urso uel simias uel alia animalia ferocia in locis publicis quia ledunt hominem liberum. condemnatur tenens in expensis curationis & operarum amissarum & amittendarum in quantum iudici equum uidebitur facta estimatione quantum lesus uiuere poterat. Item distinctione etatum ut l. hereditatum. ff. ad l. falsi. & glo. dicit i. l. ex hac. l. ff. si qua pau. fe. di. Et ideo non liberatur dando feram bestiam damnum datum per noxa. ut. c. si. d. iiii. & damno dato.
- 188 Sed pone quod inuenio pecudem tuam in mea segete damnum datum nunc quid propria auctoritate illam capere possum & tenere donec de damno mihi satisfaceres. Respondet Specu. in ti. d. actor. uer. §. pone quod inuenio quod non possum capere: ut teneam quasi loco pignoris donec mihi satisfactum sit. possum tamen capere & tenere donec sciatur dominus contra quem agere possum.
- 189 Quid de his qui cum iumento uel igne malitiose appoito uel alias. ledunt agrum uel domum alterius. Respondet Mo. in sum. in tractatu restitutionum i. c. de restitutione aduocato. uer. Item tenentur ad totum damnum quod tunc tenentur ad restitutionem totius damni. Et si uoluntarie apponit ignem non adhibuit diligentiam debitam tenetur in quadruplum maxime infra annum. extra de iniur. c. si egressus & si leserit ubi d. hoc in. c. si quis & ff. de incen. l. i. Si autem animal pascat in alieno non damnicando dominus non tenetur de pa. tenen. l. quoniam. §. si. coll. io. non tamen per glo. & An. de bu. in dicto. c. si leserit quod dominus liberat dando animal per noxa.
- 190 Quid si bos alicuius cornupeta erat & dominus eum non custodiuit nec

diligentiam adhibuit egressus bouem vicini occidit. Respondet Monal. quod dominus bouis corrumpere tenetur dare alium bouem uiuum equiualem & mortuum accipere: ut dicit tex. in. c. si bos extra de iniur. & dam. da. exori. Intelligendum tamen quando dominus sciuit cornupetam quod presumitur infra tres dies scire & propter hoc dicit tex. quod cornupeta erat ab heri & nudius. Tertius quando uero ignorauit. puta quia contra naturam sui generis insurrexit & contra naturam suam: puta quia consueuit esse domesticus tunc non tenetur ex edicto. l. acquilee: sed ex dicto. l. si quadrupes pauperem fecisse dicatur. Item Hosti. & Gof. Item intellige per glo. in dicto. c. si bos cum ille bos qui damnum dedit aggressus est alium & occidit. sed e contrario non tenetur. i. quando bos mortuus incitauerat aggrediendo bouem cornupetam. ff. si. quadru. pauperem fecisse dicatur. l. i. §. cum arietes & ff. ad l. acquil. l. ita. Seu cum dubium est quia bos prius aggressus. ff. ad l. acquileam. l. sciencia. §. cum strameta. Et ad intelligentiam damnoze datoze ab animalibus nota ut ex dictis Hosti. comprehendi & colligi potest quod duplex est actio qua tenetur dominus animalis damnum dantis scilicet lex acquil. & hac tenetur dominus animalis damnum dantis quando culpa sua aut negligentia animal damnum dedit: puta si te instigante equum ipse dolore concitatus recalcitrauit per damnum dedit. aut si quadrupes plus iusto onerata damnum dedit uel si animal tuum in segetem meam misisti teneris ad totius damni estimationem. Alia est actio que uocatur de pauperie qua mihi teneris quando non culpa tua quadrupes damnum dedit contra naturam & consuetudinem sui generis licet sua consuetudo talis sit: puta si sit equus recalcitrans. Nam maior pars non recalcitrauit per bos cornupeta nam maior pars non cornupetit & tunc liberaris dando animal damnicificas per noxa l. damnum excedat quadruplem estimationem. Si autem sit fera bestia tunc dando illud animal per noxa: non liberaris sed teneris ad totius damni estimationem. quia huiusmodi animalia non debent teneri in publico siue soluta siue ligata ubi publicum iter est. alias dominus tenetur in duplum ut insti. si quadrupes. §. iudicim. §. si: & nihilominus actio de pauperie. i. per damno dato locum habet: & etiam tenetur ad ipsas in curatione factas & ad opas amissas uel quas amissurus est propter debilitatem. nam prohibetur quis uerrere apud canem uersum leonem patheram & generaliter omne animal quod nocere possit tenere per Hosti. in ti. d. pauperie. §. quando uer. Et notandum hec colliguntur ex tex. & dictis doctorum in. c. si. extra de iniur. & damno dato & per Hosti. in sum. eo. ti. §. quando & in ti. d. pauperie. §. quando. §. qualis.

Quid si equus tuus insidiando mulam meam olphaciat & mula mea recalcitras crus meum frangit. Respondet Hosti. in ti. d. pauperie. §. quando uer. si uero quod contra te agere possum de pauperie ut. ff. si quadru. pau. feci di. l. ago.

192 Quid d' detinentibus columbaria. Rndet Astē. in sum. li. 5. 33. Dicūt aliqui q' si nō possunt teneri sine p'udicio & dāno alteri? mortaliter peccant qui tenēt. qdā tñ tenēt q' columbe plus p'ficiāt terris quas frequentant stercorizando & mala semina colligendo quā noceant un nō uidetur tutū sup hoc aliud affirmare.

193 Quid de uenatoribus qui cōculcāt agros & uineas alioz quoz canes occidunt anseres & oues & agnos pauperū. Rndet idem ubi supra Credo q' tenentur restituere estimatione damni p' peccāt mortaliē si nō restituāt: nisi ita modicū damnū esset q' p'babiler nō curarēt illi quibus fieret.

De restitutione excoīcatoz.

194 Trū clericus excoīcatus possit percipere fructus sui beneficii durante excoīcatione. Rndit Inno. q' nō in c. pastoralis de appel. per illum tex. ubi dicitur. Illi puentus ecc. merito subtrahuntur. cui ecclie cōmunio denegatur. Secus si appellaret. Nam tunc non credimus q' posset nuntiari excoīcatus ar. extra d' sen. ex. p' tuas: nec ēt beneficia subtrahi debent: imo cū ipse se nō debeat gerere p' excoī. & ministri prebendarū tanquā mercenarii possunt ei coīcare. ii. q. 3. Quoniam d' sentē. exco. inter. Alii tamē aliter dicunt & ē certum q' p' absolutiōē fructus medii tēporis poterit repetere. 2. q. 5. §. super cā licet fuerit iniuste excoīcatus. Sec? at si iuste ar. C d' re milita. l. cū allegatis. Hec Inno. Corcordat Hostien. uide supra. §. 131. uel. 136.

195 Oīs excoīcat? tenetur restituere si uult absolui: q' hec ē una d' cōditionib? requisitis ad hoc ut quis absolui possit & m doc.

196 Quid de his qui excoīcati tēpore excoīcationis acquirūt negociando uel ex dono recipiendo. Ite? d' his q' aliter illicite acquirūt bñficia eccl'astica uel castra uel alia & ide multa p'cepunt. Rndit Hosti. ubi supra q' tenentur totum restituere si aias suas saluare uolūt: ut p'bat d' eta. & quali. cum bone de cle. exco. mi. postulas. de cle. c. p' inq'si tionē. & de preben. c. dilec. i. fi. de his q' fiūt a pla. q' tinebatur d' iure patro. cū dilec? in fi. de symonia. c. Mathe?.

De restitutōe iuētoz a cau & fortuna.

197 Vero an iuēta a cau & fortuna subiaceāt restitutōni Rndit Ric. in. q. di. 1. ar. 5. q. 5. Q' rez? quedā sunt coēs omni iure naturali ut uolucres nō domestice & pisces maris & etiam si pla insti. de rez? di. 5 & quedā: & §. fere bestie. Quedā sunt uniuersita tis ut illud q' ē ciuitatis i coīut theatra stadia et si pla ut isti. de rez? diui. §. uniuersitatis. Quedā sunt pprie singuloz. un si qs iueiat aliquam rem de primo mō dictis restituere nō tenetur et de t'ibus

rebus dictis aliter dicitur in dicto. §. fere. Que in nullius bonis sunt naturali rōne occupanti cōceduntur. Si quis at res que sunt coītatis aliquo cau inuenerit restituere coītati tenetur. Similiter rem que ē alicui? singularis persone & sic intelligitur q' dicitur i. i. q. 5. si qd inuenisti ubi dicitur Si quid inuenisti & nō restituisti rapuisti & ea. q. c. multi dicitur. Discant hoc peccatū simile eē rapine si quis iuēta non reddat si sciat cuius sunt. & si cui? sunt ignoret tamē retinere nō pōt: sed debet facere qd in se ē. ut sciatur cuius ē. quia ut dicitur. ff. de furtis. l. falsus. §. qui alienum. Si quis aliquid iacēs in terra lucri facienda cā sustulit furti obstringatur: siue scit cui? sit siue ignoret. Et hoc ratōnabile est: quia ex quo scit rem suaz nō esse p'supponere debet eam de iure ad alium pertinere. Si at nō pōt inuenire cui? sit illi cui incūbit cura de re publica restituat. Cōcor. Hosti. in ti. de peni. §. quib? uer. quid si quis inuenit dicēs. Quid si qs inuenit pecunia? uel aliam rem in uia publica uel alibi dicas q' debet facere preconizari & in ecclesiis loci illius ubi res inuēta ē: & adiacētū denūciari publice corā populo q' talis res inuēta ē. Et si reperiat dñm ei reddat: primo tamē dicat ei circūstātiās ppter quas certificetur utz uere sit dñs is qui petit aliter forte multi nō dñi peterēt ad hoc ff. de furtis. l. falsus. §. qui alienū. Et si nō inuenit dñm pōt eū cōsilio ecclie ipam rē retinere & oret p' eo cui? res ē. Et hoc intelligas qñ est pauper qui inuenit aliter pauperibus erogetur. Alioquin si non restitueret iuxta posse fur eēt. Et sic itellige illud Hiero. & Grego. i. q. 5. si quid inuenisti & duob? c. se. Cōcor. Sco. in. q. di. 15. Qui addit q' iteri debet tradi publice p'sone custodienda.

Quero an qs possit p'hiberi piscari in fluminibus publicis & ppetuis sicut padus & rhenus. Rndet lo de pla. insti. de diui. in. §. flumina q' nō: similiter nō pōt p'hiberi quis applicare naues ad portū et ligare naues ad ripas siue ad arbores existentes super ripis. Licet tñ ripe & arbores sint publice quo ad usuz siue sint i coi usu tamē pprietas ripaz & arbores nate i eis sunt eoz quoz sunt p'dia quib? adherēt Et ideo si concurrunt dñs agri uolens incidere arborem existētem i ripa fluminis & extraneus piscator uel nauta uolens ligare nauem ad illā arbore uel apendere retia siccando p'fertur dñs. q' nemini debet ius suū detrabi. ut insti. de his qui sunt sui uel alieni iuris. §. sed & maior. Sed ubi cōcurrūt extranei: tunc si unus pretendit publicā utilitatē & ali? priuatā p'ferē pretendens publicam: sed si uterq' pretendit publicam & uterq' priuatā p'ferit qui prio occupauit & m iacobū butrigariū in. l. ripaz. ff. de acqui. re. do. Sed si uterq' piter occupauit locus ē gratificationi uel sorti sicut dicit glo. ubi plaustris

inuicē obuiatibus ī arta uia dū querit q̄ plaustrū retrocedere debeat
.li. s. hoc interdīctū. ff. ne quid in loco publico.

199

Quero qd de feris bestiis piscibus & uolucris. Rndit idē ubi supra
.s. singulorū: q̄ quia in nullius bonis sunt ideo naturali rōne occupāti
cōcedunt. ut dicto. s. singulorū: & ideo dicit q̄ licitū ē ingredi alienū
fundum cā aucupandi & uenandi. sed si dñs preuidet anq̄ ingrediariis
pōt te phibere ingredi q̄ si postea ingrediariis teneberis iniuriarū: si
tamē nō obstāte phibitione ingrediariis ad aucupādū q̄ capies tuū
efficitur: nec pōt tibi per dñm auferri: ut tenet glo. in. l. diuus defui.
ru. p̄dii. e. ff. de acqui. re. do. l. 3. insti. de. re. diui. s. ap̄. l. 3. glo. in dicto. s.
singulorū teneat q̄ trariū & male.

200

Quid si uulnerasti letaliter feram bestiā ut ap̄. ceruū & similia. &
eam fugientem persequaris. Rndet idē ubi supra q̄ nō ppter hoc
efficit tua nisi p̄q̄ eam ceperis. Et iō interī alius eam capiens etiā
itra laqueū tuum ut. l. in laqueū de acqui. re. do. eam acquirit insti. de
re. di. s. illud quesitum & ff. de acqui. re. do. l. 3. s. illud. Et ē rō ut dicit
tex. in dicto. s. illud quesitum: quia multa accidere potuissent. ne eaz
cepisses. Nam īspicim⁹ q̄ euenire pōt quādo res ē ad aliud natāliter
destinata. aliter secus ut. l. i. ff. d. in litem iurando. & i. l. si idē cā eodē
ff. d. iur. om. iudi. tamē dicit glo. i. dicto. s. illud q̄ q̄suetudie uenatoz
aliter suatur & iō stādum ē cōsuetudini. ar. l. q̄ si nolit. s. q̄ assidua
ff. d. edi. e.

201

Quid si apes uolucres sint super arborem tuam uel nidi eaz. Rndit
idem ubi supra q̄ sicut dicit tex. in. s. ap̄. insti. de re. di. Apium &
uolucrū natura fera ē. & iō licet apes uel aues uel nidi earum cōsistāt
super arborem tuam: non tamen sunt tui donec eas ceperis. Et ideo
interim alius occupare pōt. & apes & fauos mellis ibi factos & aues
nidificātes supra acqrit nec tenet tibi furti nec alia actōe ut dicto. s.
apium. l. apium. & l. naturalem. s. apium. ff. eo. & l. si apes. ff. d. furtis
sed bene tenetur tibi iuriarum si antequā intraret campū tuum uel
ascenderet arborem tuam phibuiisti. ut dicto. s. apium uer. plane q̄
si tamen capit p̄ phibitionem suam efficitur. ut supra dictū ē. sec⁹
autem si apes a te possideantur quas tenes ī aluearibus reclusas que
uadunt & redeūt p̄ aues quas similiter possides que uadūt & redeūt
quia occupans eas cōmitteret furtum. ff. d. acqui. posse. l. 3. s. aues. & l.
Pōponius ī fi. ff. familie herci: sed exam en apium uolās ex alueo tuo
durat tuum quādiu non aufugit aspectum tuū: nec ei⁹ persecutō ē
difficilis: ut dicto. s. ap̄. i. his tamē multū attēdit cōsuetudo: ut dicit
glo. i. uerbo exam en dicto. s. ap̄. insti. de re. diui.

202

Quid de aialibus naturaliter feris. sed accidentaliter factis māfuetis

ut pauones colūbe apes cerui q̄ habent cōsuetudinē eundi & reuer
tendi. Rndit idē ubi supra in. s. pauonū q̄ in istis habet locū regula
que tam diu sunt occupāti possidentis quādiu detinet animū & cō
suetudinē reuertendi. Et postea fiunt occupāti. Et iō cū cōsuetudo
inducatur ex duplici actu ut notat glo. in. l. de quib⁹. ff. d. lege. & l. 3. c.
d. episcopali audi. uidet q̄ si ista aialia nō reuertātur duabus uicib⁹
horis p̄ diebus q̄suetis q̄ deposuerūt aīum & q̄suetudinē reuertēdi
& postea fiūt occupāti.

Quid de aialibus naturaliter māfuetis ut gallinis & an̄. libus domes
ticis Rndit idē ubi supra. s. gallinarū q̄ q̄tūcūq̄ effugiant q̄spectū
dñi possidentis & alio se transferant tamē manet eius & nō acqunt
app̄hendeti: imo app̄hēdēs cā lucrādi ea uel oua uel pennas cōmittit
furtū & pōt accusari furti. ut dicto. s. gallinarum & ff. de acqui. re.
do. l. naturalem. s. pauonum. & s. gallinarum ubi notat glo. q̄ etiā
ī uno ouo cōmittitur furtū l. 3. sit modici pretii.

Quid d. thesauro inuento. Rndet idē ubi supra. s. thesauros q̄ the
saur⁹ iuentus ab aliquo ī agro suo p̄ loco religioso efficitur iueni
entis & sibi totū acquirit. sed iuent⁹ ī agro alieno priuato p̄ publico
uel cesaris uel ciuitatis acquiritur p̄ medietate iuētōri & p̄ alia me
dietate dño agri. ut dicit tex. in dicto. s. thesauros & glo. in. i. q̄. q̄.
Si quid iuenisti & glo. in dicto. s. thesauros declarat quis sit iste the
saurus: & rndit q̄ ē pecunia ab ignotis dñis uetustiori tpe abscondita
cuius pecunie depositionis memoria nō extat & ff. de acqui. re. do. l.
nunquā. s. thesaurus. nam si de eo extaret memoria uel quia aliquis
abscondisset cā lucri uel merus uel custodie. īpprie dicitur thesaur⁹
ideo nihil acquiritur iuētōri. sed ē eius qui abscondit uel ei⁹ heredis
ut dicto. s. thesaurus. ff. ad exhibendū & l. item labeo. s. familie her
ciscunde. & l. a tutore. ff. de rei uendi. Et ideo mercenarius laborans
in alieno & cau thesaur⁹ inueniens acquirit sibi medietatez. ut dicit
glo. in dicto. s. thesauros in uerbo in suo secus si nō sit thesaur⁹ puta
q̄ mercenarius in domo alicuius nouiter empta inueniet pecuniam
in sacculo iuolutam in fenestra: quia tūc cum nō sit thesaur⁹ nō est
emptoris nec iuentoris. sed ē uenditoris: ut dicta. l. a tutore. Et ita cō
sultum fuit florentie per plures doctores. Et attende q̄ ī suo licitūz
ē dare operam iueire thesaurum dūmodo nō arte magica quia tūc
esset fisci: sed ī alieno nō sufficit dare operā ad thesaur⁹ inueniendū
etiam de uolūrate dñi: sed debet esse iuentus cau fortuito. ut acqrat
iuētōri dimidium. aliter si data opera iuenitur totum acqritur dño
l. unica. c. d. thesau. li. io. Item nota q̄ l. 3. lapilli Gemme & Margarite
& alia preciosa inuenta in littore maris acquirantur iuētōri. s. p̄q̄

203

204

quid sit thesaurus

apprehendit nō ante. tamē hoc ē intelligendū de lapillis & gēmis natis
& pductis in littore maris secus si repies gēmā que cecidisset alicui
illic trāseūti. ut isti. de re. diui. §. itē lapilli & §. fi.

205

Quid ē insula nata in mari. Rndit idē ut supra qđ in nullius bonis ē
& ideo occupāti cōceditur. sed īsula nata ī medio flumīe ē comunis
hntiū predia iuxta flumen ex utraq; parte sed si nō ī medio. sed est
pximior alteri pti ē cois tantū habentiū predia ex parte illa. Ager
vero a flumine diuiso circūdatus remanet eius cui9 erat primo & si
flumen mutauit alueum. primus alueus efficitur eo9 qui circa eum
predia possident. Et scđus alueus ē publicus qui scđus alue9 flumine
redeūte ad antiquū alueū efficitur eo9 qui circa eū predia possident
Item ager iundatus aqua recedente ager remanet eius cui9 primo
erat. Hoc dicit tex. insti. de re. diui. §. insula. Sed quō pōt sciri qđ īsula
nata ī flumine sit ī medio uel ad quā partē magis pendet. rnd3 glo.
ī uerbo mediā partē qđ hoc sciri poterit accepto cordulo in puncto
pōito ī medio iter ut9 agrū. Et facit ad questionē qđ si aliqua uilla
uel domus uel ecclia sit inter territoria duarū ciuitatū & sit 9tētio
cui9 sit qđ presumatur & iudicetur esse illi9 ciuitatis cui sit pximior
s3 si nō appareret cui sit pximior dicatur pertinere ad ambas & sit
cois. ut hic. & ff. eo. l. deo. §. insula & l. ticie testores. ff. de legatis. i.
fm Dinum ī dicto. §. īsula.

De restitutione acquisito9 ī naufragio.

206

Vid de acquisitis ī naufragio. Rndet Mo. in sum. ī tractatu
restitutionū qđ restituendū ē quicquid de ipō naufragio in
uētum ē siue illud sit acceptū de ipō naufragio siū d' mari
siue d' littore. ff. d' incen. rui. & nau. l. si quis ex naufragio. Item ultra
restitutionē nō excusatur a peccato mortali quicūq; surripit aliquid
d' naufragii nisi ea ītentōne recipiat ut restituat ei cui9 ē. nec excusat
aliquis aliqua cōsuetudine uel statuto uel precepto cū hoc sit contra
preceptū dñi. Et ultra hoc ē excoicatus ut in. c. excoicātōni. extra de
rapto. & hoc ipō facto lata sentētia fm Io. an. & An. de bu. sed expo/
liās nō naufragos nauigantes ē excoicandus. Vnde epus u9 quilibet
prelatus qui tati criminis esset particeps uel cōsentiens deb3 d' poni
extra d' accusatione. c. cū dilecti Laic9 uero nisi admoit9 satisfecerit
debet anathematizari et. 2q. q. 3. si quis d' potētib9 et. c. illi qđ extra
d' treu. et pace. c. Innouamus et fm leges infra anū in quadruplum
tenetur p9 annū in simplū. ff. de incen. rui. et nau. l. i. Et hoc nō intel/
ligas de naufragio piratico uel saracenico. ut institutione noua Fe/
derici ad decus licet nō sit in corpe decretaliū et predictē pene. sc3
de expoliantib9 naufragos habent locum fm doc oēs non solum qñ

quis paties naufragium ī mari expoliatur. sed quando nauigat etia3
p alia loca & nō naufragatur & expoliat ē excoicandus non faciendo
draz siue nauiget p mare siue p alia loca.

De restitutione damni quod culpa ope
imperitia seu negligentia aliis datū ē.

207

R Estituere etiā tenet ille cuius culpa ope ipitia seu negligē
tia dānū datum est: uel iniuriam irrogatam nec ignorātia
excusat si scire debuit ex facto suo iniuriā uerisimiliter posse
cōtingere uel iacturā. ut in. c. fi. extra de iuriis & damno dato. Hec
culpa qñq; precedit casum. ut in eo qui cisternā fodit & ipa3 aptam
dimisit & bos in ea cecidit ut in. c. 2. de iuriis & dam. da. uel ī muli/
one qui male ponit lapides in plaustro P ī rustico qui ignē apposuit
in stipulam in die uentoso. Et ideo talis tenetur quia qui causam
damni da & ce. Porro si oēm diligentia adhibuit ita qđ nihil omisit
de qtingētib9 nō tenetur. ff. ad. l. acquil. lege qui occidit. §. in hac. &
l. qui foueas. & l. idē iur. §. ad mulionem & l. si fu9. §. si ex plaustro &
extra d' iuriis. c. fi. Quādoq; culpa sequitur factum. ut ī medico qui
bene sciuit ulcus & postea circa curā negligēs fuit. Quādoq; ī facto
ut si medicus impite secauit. ff. ad. l. acquil. lege qua actio. §. fi. & l. i.
Idē iuris. Et pbāt hec tria de eta. & qua. c. ad aures & de homi. c. tua
nos. Culpam uero semper itelligas sic. ut dolus noie culpe itelligatur
sicut apte iuenitur. ff. ad. l. acquileā. l. §. §. iniuria: sed nō cōuertitur qđ
ubi ē culpa sit dolus. Quādoq; tñ de culpa nō agitur. quia culpa uni9
cū culpa alterius cōpēlatur. At uero qñ ex una parte dol9 9mittitur
& ex altera culpa deprehēditur dol9 culpe prepōderat. unde iputāt
illi qui se tonderi patitur in loco piculoso ubi cōsuetudine cum pilla
ludebatur: unde nō tenetur tonsor & forte nec pcussor nisi data opa
illum qui radebatur pcusserit sic itellige. ff. ad. l. acquileā. l. Itē si ob/
strix. §. fi. & l. i. Item nulla. & l. si ex plagis. §. fi. Similiter nō tenet qđ
putat arbore super eū locū p quē nō ē iter publicū uel priuātū nisi
data opera ī trāseuntem ramū iecerit. sed si iter erat & pclamauit
nō tenetur. ut isti. ad. l. acquil. §. Item si putator & deb3 ita tēpestiue
clamare qđ transiens pōt sibi precauere & euitare piculū fm Io. de
pla. dicto. §. Item si putator idēq; distiguitur in eo qui facit foueam
cā ceruoz capiendorū. ff. ad. l. acquileā. si putator et. l. qui foueas. §. o.
di. bi qui arborem. Hec Hosti. in ti. de. damno. da. §. Quando uer. hic
āt culpa et cetera.

Quero quō pōt exēplificari dānū culpa contigisse: dic ut in reg. iuris
nō ē sine culpa li. 6. ubi dicitur. Nō ē sine culpa qui rei que ad eū nō
pertinet se imiscet. Concor. l. culpa. ff. de re. u. et glo. ponit exēplum

208

in clerico iacente lapidem & ceco sagittate qui tenetur ex damno dato. 50. di. clerico et. 15. q. 1. §. ut itaq; & in monaco cirugico supra d. homi. c. tua. i. Rñso. Scire enī debet q; suū nō ē ad alios pertinere. C unde ui. l. cū querebatur. Est etiā i culpa ductor aīalis cui⁹ ductoris i firmitate ul' i peritia damnu datu ē ab aīali. quia tenetur. l. acquileā ut dicit tex. in §. i petu. insti. ad. l. acquileā. Est ergo in culpa s. m. Io. d. pla. qui ascendit equū quē nō ualeat retinere ppter i potetiā ul' i peritiā. & ideo tenetur si aliquē ledat Currens ergo super equū q ei⁹ repētino cursu puellam trāseuntem pemit ē i culpa maxime si cur rebat per locum p̄hibitum. ut per plateā ul' i strata publica gētib⁹ plena: & ideo punitur. Secus si in culpa non fuit: puta ut cum equus nō bñ peret habenis. sed preter fessoris arbitriū saltibus lasciuiret & ipe ut eius refrenaret impetum freno uim intulit equūq; calcaribus stimulauit cūq; fracto freno equus p̄prio relictus arbitrio curreret festināter: mulier ex obliquo infantulū baiulans obuiauuit inquā equ⁹ ihyās pculabiecto fessore puerū oppressit. cū enī nec actu nec uolū tate homicidium perpetravit nec opaz rei dare illicite nō punitur ē t quominus possit diuina officia celebrare dicit tex. in. c. dilectus filius de homi. & c. significasti eo. ti. ubi dicit q; si fessor sciebat eq uitiū & equū ore durum & sic se nō sufficere sciret ad eius retentionē q tunc ē in culpa per tex. in dicto. §. impetu. Et ideo Io. de pla. inducit hoc ad. q. q; si biruarii qui uadunt ad capiendū hoīem debitorem & p⁹ capturam ppter eorum i becillitatē & infirmitatē eum nō ualēt retinere quoniam alii sani retinuissent tenetur ex culpa. qā i firmitas sua alii non debet esse nociua. ut dicit tex. in dicta. l. iuris. §. i. similiter si iudex cōmisit alicui custodiā alicui⁹ captiui qui aufugit eo inuito tenetur iudex quia mala electio fuerit in culpa ut insti. qui. mo. recō trahitur obli. §. preterea & insti. man. §. fi. sed nūquid liberatur iudex exhibendo ipm familiārē deliquētē. s. qui captiuū dimisit aufugere uide Bar. in. l. i. §. fi. ff. de publicanis.

209 Quid de eo qui apperuit cisternā loco publico & nō coboperuit eā & aīal alicuius in eam cecidit et mortuū ē Rñdit Monal. in summa in tractatu restitutionū q; tenetur ad restitutionē uni⁹ aīalis uiui uel ad pretiū mortui et mortuū quod cecidit i foueam suū erit. ut dicit tex. in. c. 2. et extra de iuriis et damno dato. quia qui cām damni dat damnu dedisse uidetur. ff. ad. l. cor. de sicca. l. nihil iterē. ff. ad. l. acquileā. l. qui occidit. §. penul. et. l. ita uulneratus i prin. lec⁹ si fodit i loco pri uato ut dicit glo. i dicto. c. 2. et. l. Qui foueas. ff. ad. l. acquileā.

210 Sed pone q; inimicus tuus cui forte occidisti patrē incēdit domum tuam mee uicinā ex quo etiā mea cōbusta ē. quero utp tu tenearis

mibi. Rñdet Specu. in ti. de iniur. & damno dato. §. sequitur uer. sed pone. Quidam dicūt q; sic cum incēdiū culpa tua factū sit q guerras habes ppter homicidiū quod cōmisisti. extra de iniuriis. c. fi. ff. solu. matri. l. in his. i. Rñso. & ff. locati & cōducti. l. si merces. §. culpe ideo uideris cām damni dedisse. Vber dicit q; i nullo teneris. Nec obstat q; occasionē damni & cetera. Quia illud uer⁹ ē nisi aliud mediū int ueniat sicut hic i p̄posito interuenit ut. ff. loca. & con. l. qui domum Absit enī ut ea que preter uolūtātē nrāz accidūt & cetera. 33. q. 5. d. occidēdis. Nota q; ignorantia ascribit culpe: ut isti. d. obli. q ex quasi ma. na. i pri. tam i iudice. ut supra. §. 97. In medico. ut supra. §. 99. In notario ut supra. §. 89. q. i quocūq; artifice ut supra. §. 91.

211 Quid si heres uendit rē depōitā uel cōmodatā defuncto quā tamen ignorabat cōmodatam ul' depōitam. Rñdit glo. in. c. cū qs de reglis iur. li. 6. q. excusatur ibi enī dicit. Cū quis i ius succedit alteri⁹ iustā ignoratiē cām cēsetur hīe. & iō nō tenet ad restitōē rei: sed ad es timationē rei. ut. ff. depōiti. l. i. in fi. & l. 2.

212 Quid d' officiali qui negligēs ē i certiorando se: an sui officiales bñ uel male gerant officium. Rñdet Io. de pla. q; tenetur p delicto fa milie sue cōmisso pretextu officii i quo suos preponit officiales. tex. ē in. l. i. ff. ad. l. iulianā repetēday. & in. l. obseruare. ff. p̄fici sci. ff. d' officio procon. & lega. eos tamen exhibendo liberatur. l. si post depōitū. c. de assesso. Et ratio quia debet esse sollicitus & uelle cerciorari an sui officiales bene uel male gerant officium & si male gerūt prouidere aliē de negligentia puit. ut i auctētica ut iudi. sine quocūq; suffragio. §. uolum⁹ uer. sciētibus coll. 2. & ce.

213 Quid d' officiali qui negligit punire criminosos. Rñdit Io. de platea i l. precipit. C. canone largitionalium titulorū q; debet puniri eadem pena qua criminosus. na⁹ iudex qui repertum nō iudicat facin⁹ te gere ut cōsci⁹ criminosi festinat. l. 2. i fi. C. d' comer. & mer. & l. i. d' priua. car. Nā ē qdā tacit⁹ q sensus. l. placet de excu. mul. i. io.

214 Quid si quis culpabili negligentia damnu dedit: puta si ignem non cohibuit ne ad domū alio⁹ uagaretur Rñdet Inno. in. c. sicut dignū extra de homi. q; tenetur. l. acquileā ut. ff. ad. l. acquil. l. si sūus sūum. §. si arbutum Sed tamen in foro penitēiali nō uidetur q; teneatur ad emendam damni sed tamen penitentia ē ei imponēda de negli gentia non de damno satisfaciendo ar. 15. q. 2. c. inebriauerūt Lex at ciuilis que itendit circa cōseruationem p̄riorum cōstituit q; etiā ad restitutionem damni teneretur bene tamē fatemur q; si aliquo modo per ignem itenderet dare damnu q; etiam tūc in foro p̄niali cōdenaret & idē dico et si nō itederet: sed lata culpa esset: ut si ignē

215

piceret in domū plenā stipulaz

Quid de his qui sunt in mora tradendi res quas dare tenentur Dic q si pereunt tenentur ad restitutionē. ut in regula iuris li. 6. ubi dicitur. Mora sua cuiuslibet ē nociua Concor. ff. de regulis iuris. l. i. cōdēnatōe. §. unicuiq; & glo. in dicto. c. mora ponit exēplum: puta in eo qui ē in mora soluendi decimas. quia peunt periculo suo etiā si cau fortuito peant. i. 6. q. i. c. decime. Idem ē i comodatario uel depōitario qui fuit in mora reddendi rem sibi comodatā uel depōitam: ut in. c. unico de comodato & in. c. bona fides d. depōito. Idem in fure qui semp ē in mora. c. de furtis. l. subtracto circa hāc tñ regulā nota §. 3. glo. i. dicto c. mora q ad hoc ut quis dicat moros⁹ requiritur q sciat se debere uel scire debeat: Item q interpellatus fuerit a die uel ab homīe & q habuerit possibilitatē dandi. Hoc habes. ff. de re. credi. l. q te & tunc tenetur morosus d. cau fortuito. Etiā si eodē modo fuisset res apud deū pitura & m. accursium licet Martin⁹ cōtra ut notat i dicto a. l. Q te Et pbatur. ff. de lega. in. l. cum res. §. ulti. fortassis enī dñs rei uēdidisset & apud aliū pisset & hic tenet Ber. supra d. comoda. c. unico & dicto. c. bona fides Item nota q dicit mora sua Nam i duob⁹ reis debendi altero interpellato alter liberatur iteritu speciei: s; i pellant⁹ tenetur. ff. d. u. l. l. mora in fi. Item mora fideiussoris sibi nocet nō reo quomī⁹ liberetur iteritu speciei. Sec⁹ ecōtrario. ff. d. uerbo. obli. l. cū filius & l. mora: & hoc quia fideiussor habet cām a reo nō re⁹ a fideiussore. Itē notatur q si debitor fuit i mora priō soluendi & postea creditor i mora recipiēdi uel e⁹tra q ultia mora nocet ut. ff. d. u. l. l. debitor & uide q notatur decis. c. u. 3. hoies d. mora at & m. p. l. p. l. c. i. 9 effectū plene notatur. ff. d. u. l. l. mora.

De restitutione fame

216

Q Vero an ifamās aliquē tēat ad restitutionē. Rndit Hosti. in ti. de peni. §. quib⁹ uer. qd d. accusatorib⁹ q obligatur ad restitutionē sc; ubi per se uel per alium dicit cātēnā uel libellū famosum legit Et in aliis locis quibus sentit aliū dicto uel facto suo infamatū publice recognoscat errorē suū & dicat q ē mētītus per os suū ar. d. purgatione canonica. c. inter sollicitudines. §. p. cipias q intelligas si non ex tali recognitione publica magis infamaretur infamatus. Ergo nō dicat ego d. tali facto ifamauerā tle; specificādo crimē s; sic dicat i genere ego talē ifamauerā d. eo de quo ē infamatus: bene scitis quid ē illud. sciatis q ego tāquā maliciō⁹ & maliuolus iueni & mendaciū ē quicquid dixi nō dicat falsum. sed mendaciū quia cōtra mētem dicebat pximū ifamādo. Et tñ uerū pōt esse quod dicebat sed quid si de diuersis ifamatus ē & a diuersis

nam ibi necesse q specificetur. Hic dicere q ad arbitrium ifamati uel si grauiter arbitraret ad arbitriū iudicis debet se purgare ar. de iu. iur. c. ueniēs & c. quinta uallis de ar. c. 2. S; & ab ifamato tenetur ueniaz postulare ad hoc. i. q. 6. Si res. §. q. i. quida; 6. q. i. deteriores 37 di. legant Ric. uero in. q. di. i. §. ar. §. q. 3. dicit q restitutio ē actus iustitie cōmutatiue ad obfauandū at iustitiā oēs tenemur. Quilibet ergo tenetur ad restitutionē rei ablata iuste si restitui pōt & si nō pōt restitui d; fieri restitutio inequalenti si possibile ē extra Ne lite pēdente. c. ecclia sancte marie: si autē nō pōt reddi equiualens tenet ille qui damnū intulit restituere quod pōt ad arbitrium boni uiri & quāto fama ē res nobilior quā possessiones tanto magis tenetur ad restitutionē ille qui aliū dānificat iuste infama: q ille qui dānificat alium in bonis exterioribus ceteris paribus Item Alex. de ales in. 2. i tractatu de uitō detractōnis. Sed dices qtra ad ipossibile nemo tenetur: in pte at detrahētis nō ē mutare opionē hoīum malā quaz ex detractōne cōceperunt Rndet idē q tenetur dicere bonū de eo sicut dixit malum illis quibus dixit malū & ostendat se deliquisse ex quo forte mutabitur opinio: sicut enī exhibuit mēbra iustitie fluire iniquitati ad iniquitatem. ita tenetur exhibere mēbra sua seruire iustitie in sanctificationē & cetera. Sed iterum dices quis enim pōt scire apud quos sit fama denigrata. Rndet idem quod apud omnes apud quos detraxit & alterius opionē lesit quātum in ipō ē: tenetur famā restituere uel resarcire.

Quero quot modis qs dānificet aliū in sua fama Rnd; idē ubi supra q tripliciter/ uno modo ue⁹ crimen iponendo nō seruato ordine & modis debitis & talis nō tenetur restituere famā dicendo se falsum dixisse. Tenetur tamē alleuiare ifamiā dicendo se nō bono mō pcedisse. Quia hoc ē ue⁹ q dixit & tenetur ei ad aliquā recōpēsationē ad arbitriū boni uiri. Alio modo dānificat aliquis aliū infama iuste falsum crimen iponendo: & talis tenetur si deliter facere posse suū de reddendo famā leso & tenetur dicere se falsum dixisse etiā si ex hoc reddatur infamis: quia q uis magis teneatur quis fluare famam suā q alienā ceteris parib⁹ tñ magis teneatur restituere alteri famā iuste quā fluare famā ppriā iuste. quia tenetur bonū aīe sue preponere bono sue fame. Tercio mō dānificat quis aliū iuste infama indirecte falsum crimē sibi imponēdo cū sc; negat ue⁹ crimē sibi impōituz ab alio & talis quāuis peccet quia mētītus: tamē postea nō tenetur tentōne necessaria ad salutem alii restituere famam recognoscēdo crimē sibi impōitum ue⁹ esse. Vt dicūt quidā & pbabiliter quia cū alius nō fluauerit iustitiam in accusando uel denunciando &

217 tripliciter q ifamatur
primo.

2^o3^o

pposuit q̄ corā iudice pponendū nō erat & quod pbare n̄ poterat
uidetur esse primaria cā & principalis infamationis sue. Alii tamen
dicunt q̄ tenetur q̄ satis duz uidetur: quia quādo crimē sibi impo-
situm ē tale q̄ suspēderetur & filii sui exheredarētur si istud cog-
nosceret publice & ce. Certū ē tamē q̄ tenetur penitere d̄ peccato
quod icurrit mētiendo. Idē Sco. i. q. di. i. q. q. dicit q̄ i genere pōt
quis tripliciter aliū i famare. Vno mō falsum crimē ipōnēdo. Scd̄ o
mō uez crimē tñ occultū nō suato ordine iuris sc̄z in publico ppo-
nēdo. Tercio mō uez crimē: sed occultū i publico tñ sibi impositum
negando: quia i hoc negās notat ipōnētē de calūnia. In primo dico
q̄ o3 restituere famā retractando uerbū suū uel q̄ sibi iposuit. Et
ita i publico sicut i publico sibi iposuit. quia aliter nō suat iustitiam
i reddendo pximo qd̄ suū ē. Nō obstat q̄ magis debet zelare famā
suā q̄ pximi: sed retractādo se infamaret. quia illud ē uez ordinate
& sin detrimēto fame pximi quē ifamauit iuste accusando. In s̄o
dico q̄ nō tenetur retractare uerbū suū quod pposuit i publico quia
hoc faciēdo mentiret cū sciat hoc qd̄ imposuit esse uez. & nō tenet
mētiri ppter qd̄cunq; bonū reddendū alteri. sed tenetur alio modo
licito reddere sibi famā utpote p hec uerba. Nō credatis eū talē eē
male dixi fatue dixi & licet hec uerba sint tamē fatue dixi quia nō
suato iuris ordine. pposui enī i publico qd̄ nō ē uez publicum non
reputetis istum esse malū bonū ē quia quilibet presumēdus ē bonus
donec pbeā cōtrariū extra de scruti in ordie facti. unico. In tertio
mēbro dico silit̄ q̄ nō tenet retractare negatōnē suā qua negauit
i publico uez crimē sibi ipōitum: quia nō tenetur qcunq; statim in
iudicio cōfiteri se reū nō statim cōiunctus tenetur. tñ p qdā uerba
sobria prout dictū ē in pximo articulo restituere famā illi accusanti
quē idirecte notauit d̄ calūnia dicēdo nō habeatis eū p calūniatore
quia credo q̄ habuit bonā intentionem pponendo forte se credidit
posse pbare intentū suū & deceptus fuit. Alexā. uero de ales dicit q̄
sex sunt differentie detractōis quaz quis tenetur restituere famā
Prima cū negatur bonū qd̄ scimus ab aliquo factū sicut illi dicebāt
Io. c. q. de miraculo ceci nati. Da gloriam deo quia nos scimus quia
hic homo peccator ē. & sic negabāt factum a xpo. Secūdo cū tpre
quo laudandus ē aliquis tacemus sicut habetur ul. mat. de militibus
qui nouerunt rationem surrectionis christi & accepta pecunia tacu-
erunt. Tercia ē cū bonū qd̄ nō pōt negari pueritur dicēdo mala
intentione esse factum sicut habetur. io. Ecc. Bona & mala cōuertēs
insidiatur & in electis ponit maculam. Quarta cū occultū reuelatur
eo modo quo nō deberet ecc. 27. Qui denudat archana amici sui pd̄z

fidez. Quia ē mali augumētātō ecc. ii. Ab una scitilla auget ignis &
a doloso augetur sanguis. Sexta ē mali aduētio ecc. ii. Attende tibi
a pestifero: fabricat enī malū & ce.

Vtz aliquis possit reuelare malū alicui9 occultū sine peccato Rnd̄z
idem ubi supra q̄ reuelare malū pximi ex fine circūstantiis ē dis-
tinguēdū. Si enī dicatur ei qui pōt & uult prodesse & ordine quo d̄z
& quo fine oportet & aliis circūstantiis ad alterius correctionem &
cautelā nocumētū: tūc bonū ē si uero desint cōditiones debite p quas
trahitur ad bonū. tunc reuelare malū pximi malū ē. maxie itetōne
detrahendi uel cum tenetur celare sicut ē in eo quod fuit detectū p
cōfessionē sacramētālē uel qd̄ ē tectum p secreti obligationem nisi
fortius uiculū superueniat. In oībus at̄ his cautela maxia ē adhibēda
ne reueletur malum cui nō ē reuelādum uel quo ordine ul̄ quo mō
nō ē reuelandū & ita de aliis. Pōt enī error ul̄ libido de facili admis-
ceri. Et p hec pōt patere q̄ ex unaquaq; parte obiectū ē. Reuelare
enī malū alterius rōne detrahēdi uel ex leuitate siue impetu cum ē
occultādū malū ē. Et s̄m hoc itelligitur illud ecc. i7. denudare amici
misteria ē desperatio aīe infelicitis. Item puer. Qui ābulat fraudulēt
reuelat archana qui at̄ fidelis ē: celat amici cōmissum. Reuelare tñ
est in casu bonum sicut cū seruatur ordo correctionis caritatiue de
qua mat. i8. si peccauerit inte frater tuus & cetera. Vel cū ituenit
preceptum superioris in his que pertinent ad suum officium cūz at̄
fit denudatō ei cui debet fieri ad cautelā nocumētū qd̄ pōt accidere
ut si quis machinetur mortem alicuius uel uirginis defloratōnē: uñ
dicitur in decretis. Qui pōt deturbare puerfos & nō facit nihil aliud
est q̄ fauere impietati eoz. Nec caret scrupulo societatis occulte qui
manifesto facinori desinit obuiare. Et Aug. Qui desinit obuiare cū
possit consentit. Item leuitici. 5. Si peccauerit aīa & audierit uocem
iurantis testisq; fuerit q̄ aut ipe uidit aut cōsciū est. nisi idicauerit
portabit iniquitatem suā.

Quero quot modis fiat detractio. Rnd̄it Asten. in sum. li. 2. ti. i. q. q̄
multipliciter: quia quādoq; fit uerbis planis qnq; uerbis artificiosis. i
artificiose excogitatis siue cātilenis qnq; nutibus & signis: qnq; etiā
i scriptis qui dicuntur libelli famosi: ut cūz quis scribit cartā i iuriā
& infamiam alterius & picit occulte i ecc̄ia uel in platea ul̄ domo
inuenta & lecta alius infametur & talis mortaliter peccat. Et cōtra
cōfessores taliū libelloz necnō & cōtra iueientes eos & nō statim
destruētēs s̄z dolose manifestātes pene grauissime sunt institute tā
sc̄dm leges q̄ s̄m canones ut flagellatio & excoīcatio s̄m canones
5. q. 5. Qui in alterius. & c. bi qui & si q̄stet quis fecerit pōt accusari

218

No

219

Nota.

& deponi cū sit graue peccatū & accusatiōe dignissimū & qdēnatiōe .25. di. si qd famosum. in foro aut pnie tnt ad restitutōez dāni dati si tñ aliter sine huius ifamatiōe n̄ icurrisset illud damnū tenetur etiā ad restitutionē fame: si forte alius ē ppter hoc infamatus quod fiet hoc mō scz ubi publice dixit uerbis ul p cātilenā uel per se ul p aliū ul etiā ubi piecit libellū famosum necnō & in aliis locis ubi itelligit illū cōtra quē acta sunt infamatū. hoc ē occasione sui dicti uel facti ul signi publice & simpliciter recognoscat errorē suū & culpā p se si audet uel per aliū si nō audet & pposse remoueat ul saltē alleuiet infamiā. Tenetur etiā secū cōponere de iuria & humiliter ueniam postulare i ppria persona si audet ul per aliū si nō audet qui per se postulet tacito suo noie. Probatu hoc. i. q. 6. si rē. 5. q. i. Quidam. Hec Ray. Si tamē hō ille qui ifamauit ex recognitione erroris sui magis infamaret infamatū nō dicat ego i tali facto ifamauerā talē sed dicat sic ego ifamauerā talē de eo d quo ē inter uos diffamatus bene scitis ē illud: sciatis qd ego tāq maliciosus & malus hoc adieui & mēdaciū ē quicquid dixi. nō dicat dixi falsum: sed mēdaciū: quia qtra mentē dicebat pximū infamādo & tamē uep pōt esse qd dicebat. Sed quid si de diuersis ifamatur & a diuersis: tunc est necesse qd specificet. Rndit Hosti. qd faciat hoc ad arbitriū ifamati. scz si grauit arbitratu ad arbitriū iudicis deberz se purgare ar. extra d iur. iurā c. ueniens. & c. Quinta uallis. & ar. c. 2. Hec Hostien. Nō ergo sanuz cōsiliū p qfessoribus: ut qñ aliquis ifamauit publice aliquē psuadeat ei. ut tacito noie eius si ifamat⁹ ignorat eū uelit qd qfessor uadat ad ifam atū et arbitrio ei⁹ fiat restitutio et ce.

221 Quēro quid si aliquis nō iposuit crimē in publico. sed murmurat in discrete cū alio p alicubi corā multis narrat tñ nō tāq sibi certuz: scz sic se audiuisse. nunquid tenet restituere. Rndit Sco ubi supra Rara fides ideo quia multi multa loquūtur. Et iō dicens se audiuisse nihil ex modo dicendi ostendat aliquam maiore certitudinem quā ex cōi relatōe non aufert ex natura actus de opione illoz alioz famā isti qa et si illi firmiter cōcipiant illū de quo ē sermo criosum esse leues iunt quia qui cito credit leuis ē corde Ecc. i. 9. Verūtāmē qa a scandalo pusilloz oportet cauere iuxta illud pau. pe. co. si pximū scādali zarē nō manducabo carnes ieternū. Et ideo multi sunt tales pusilli leues ad credendū malū. ideo periculosum ē: corā eis talia audita ex relatu eis referre et hoc si fiat aīo ledendi illū de quo est sermo non ē facile excusare qd non sit contra caritatē. Et per cōsequēs peccatū mortale. Si autem faciat corā talibus ex incōsideratiōe durū est qd exeat genus peccati uenialis: quia lingua in lubrico posita ē. Et qui

non offendit uerbo hic perfectus est uir. fm Iacobum. Concor. Lan. in. 4. di. 15. Qui dicit qd qui dicit se aliquid audiuisse de tali nō tenet restituere nisi sic dicendo ille notam infamie icurrisset: quia tunc tenetur se dicere falsum audiuisse & se minus caute locutum fuisse Concor. Asten. in sum. li. 5. ti. 29.

222 Quēro an accusatus negans uep crimē qd nō pōt in publico pbari peccat mortaliter Respōdit Sco. in. 4. di. 15. q. 4. Videtur qd sic quia mētatur mendacio pncioso rei publice que ipeditur ab ei⁹ ipuitōe iusta & nocet accusanti qui icurrit notā de calūnia. Rndeo iuste qd iustū ē exequeris. ut dicitur de utero. c. 16. Nō ergo debz respublica oīa mala punire: sed que cū hac qd tunt puniēda pōt illa prās iuste punire. Alia autē sunt que corā iudice reipublice nō pnt sufficient pbari. & ideo nō leditur respublica si diuinū iudiciū excedat iudiciū eius. ut illa reseruetur iudicio diuino super que nō pōt esse iustū iudiciū reipublice. quia hō uidet ea que patet. dñs at intuet cor pec. cor. 12. Et in hoc patet solutio ar. de preiudicio reipublice. Et cū dicitur qd ē perniciosum cōtra caritatē pximi qui eū accusauit dico qd non sed ipse ē sibi perniciosus quia n̄ eo mō ppoit quo deberet pponere imo deberet nō pponere & iputer sibi si qua ifamia sequitur. quia ipse ē causa. nō at ē negans. quia defendit inocētiā in publico ubi scz in publico nō ē nocens nec habendus p nocente donec fuerit qui⁹ Sed remanet difficultas si peccat mētiendo p se. Duz uidet qd qlibz accusatus in publico ab uno statim teneatur d necessitate salutis in publico qfiteri. Et sic statim exponere se piculo & i iudicio sanguinis sed et habēdo occultū nō tantū ad penā: sed ad honestā & ihonestū non apparet qd ille honeste & fm rectā rōem debeat cōfiteri corā tali iudicio qa ipse plusq qcuq alius singularis accusans aufert sibi ipsius famam: quia cōfiteri cōtra se in iudicio creditur. Quid ergo? Danda ē respōsio iuristar. nego. narrata put narratur & pposita p ut pponitur & quidē sine mēdacio possunt dici i pposito quia pponitur i publico & ut publica & publice pbāda sic ea negare pōt qd si scit ea nō posse pbari i publico qd si iudex urgeat eum ut qfiteat ppositū uel ut publice neget respōdere pōt qd ipse rndit sufficēter ad accusatiōē & sic ē mō⁹ iurispitis rndere nec ab illa responsione uult declinare faciet iudex ex accusante quid iuris ē. Cōcor. Lādol. in. 4. di. 15. Sed nūquid si neget intendēs tñ negare. ut ppositū ē scz ut publicum sicut facit sacerdos de sibi cōfesso dicens nihil mali scio istū fecisse. quia loquitur ut publico audiuit at euz i priuato. Nunqd iste tenetur qui sic negauit de ista negatione penitere. Rndit Sco. ubi supra. q. 4. Qd bonaz mētū est etiam ibi culpā cognoscere ubi

culpa non est. di. q. ad eius & intitulatur Gre. multo ergo magis ubi dubitat an sit culpa & qualis culpa bone mentis est culpā agnoscere Et ideo i tali casu tutū ē p9 talē negationē penitere idistincte tāq de tali quale ē: ut puta sub tali distinctione si mortale ē tanquam de mortali: si ueniale tanq de ueniali.

223 Vt satisfaciendū sit detractoribus quibus modis fieri pōt cū dicat gre. q. uocādi sunt detractores & trāqle admonēdi eisq satisfacere oib9 mōis debem9 scientes q. d iudeis ueritas dicit. Ne forte scandalizemus eos. Rndet Alex. de ales in 10 in tractatu de uicio detractionis. Quod satisfactio accipitur duob9 modis uno mō ē i remediū pprii peccati Alio mō est in cautelā alieni. Quādo ē in remedium pprii peccati non oportet iustū satisfacere peccatori qui detrahit. Quādo uero ē in cautelam peccati alieni oportet satisfacere & excidere cām scandali scd m q scādalum ē dictū uel factū mī9 rectuz prebēs occasionē ruine si uero nō omnino potest subtrahi occasio i ipsis detrahētib9 faciendum ē scd m cōsiliū euāgelii dixit enī dñs dicēti sibi scis q. audito hoc uerbo scādalizati sunt iudei Sinite illos ceci sunt & duces cecoz & ce.

De restitutione qua un9 p alio tenetur.

224 Vero an pater teneatur ex cōtractu filii facto cū extraneo si ē uersum i utilitatem patris Rndet Io. de pla. isti. q. cū eo. & sicut autē q. sic quātum ē uersum i utilitatē patris unde si totū ē uersum i utilitatē patris in solidum tenetur p. Si pro pte tenetur & ideo quando cōuertit i rem necessariā patri pater tenet puta si recipit pecuniā mutuo p soluendo creditori paterno uero p putatiuo ut. l. 3. & in rem. ff. d. in rem uerso uel ut rem patris uel dñi ruentē reparet. Secus si domū exornauit expēsis uolūtariis qā n dñ uersuz nisi ex mādato dñi fecerit s3 pater tenetur dimittere auferri si sine lesione domus auferri possit ut dicta. l. 3. & Sed si mutua. Itē tenetur pater si recipit frumentū ad alimoniam familie patris uel uestimēta cōpauit p familia patris uel pro se scd m cōsuetudinem patris sc3 fm modum quo pater qfueuit eum induere ut dicto. & in rem autem etiam si illud frumētum emptum & repositum i orreū patris corruptū sit q. sufficit q. utiliter emit ut dicta. l. 3. & Idē labeo uel si filius mutuam peccuniam accepit p dotanda filia sua p sorore quatenus minus p filia uel nepte daturus sit & creditor hoc animo mutuauit ut patris negotiū gereret ut. ff. de in rem uerso. l. 8. & aio. & si. cum. l. se. de hac materia uide per eūdem insti. de acti. & in psonam Quid si filius uel suus decepit creditore asserendo se uelle uertere i utilitatem patris uel dñi nec cōuertit. Respondit idem Io. q. nō tenet

pater uel dñs etiam si suus uel filius sic accipiens fuerit cōsuet9 conuertere. ut. ff. de in rem uerso alias q. cum eo. l. q. si seruus. & sed si sic accepit nec caliditas & malitia filii uel serui nocere patri p dño debet. Quid si mutuauit frumentū patri uel marito ex quo nutriuit filios uel uxorem an uxor & filii i subsidiū teneātur quasi in eoruz utilitatē uersum sit. Rnd3 idē ubi supra q. nō sed Bar. tenet q. trariū in. l. cu3 is p illū tex. ff. d. cōdic. inde. Quid si mutuauit. io. filio familias i rem patris cōuertendam & ipse luit deinde reuicit & in rē patris cōuertit. an inde mihi teneatur pater de i rem uerso. Rndit idē ubi supra q. nō per glo. i. l. mior. 25. anis filio familias. ff. d. mīo. quasi ex noua acq. sitōne non ex mutuo dicatur facta uersio p quo facit lex. Quid ergo. ff. de dona. inter ui. & ux. Hoc uerum dicit Bar. in dicta. l. mior si in alio ludo ex interuallo uicit: secus si icōtinēri i eodē ludo. ar. l. pleriq. ff. de ritu nup. Quero an pater teneatur p filio cōdenato in iudicio ex delicto soluere condēnationē de sua legitima: Rndet Io. insti. de obli. que ex quasi cōtractu. & filius qd nō. ut ē casus in. l. si cōdenam9. ff. de noxalibus actio. Vide etiā p eundē insti. p quas personas nobis acquiritur. & filio. Sed quid si pater qsentit idēcurionatū filii dic q. tenetur pro eo in solidū de idēnitate reipublice & ipsius patris heredes: facta tamē prius excusatione de ipso filio principali debitore. l. i. de decurioib9 li. io. Et dicūtur decuriones fm Io. i. consiliarii qui habēt deliberare cum prioribus cui9cūq. ciuitatib9. l. i. ff. de decretis ab ordine faciendis. Quid si filius nō uertit i utilitatē patris sed habet peculīū ipse filius nūquid pater tenetur de peculio. Rnd3 idē insti. Quod cū eo. & preterea q. sic deducto tamē prius qd patri debetur. l. 3. si damni. & peculium. ff. d. peculi. Et hoc intelligitur de pfectio. Similiter tenetur pater ex malificio filii d. peculio quādo peculīū ē locupletatū per ipsum maleficiū puta per furtū factum a filio. l. licet. & ex cā furtiua. ff. d. cōdi. fur.

225 Quid de mercatorib9 & aliis artificibus qui preponūt istitores suis apotecis an ex eoz cōtractibus teneantur. Rndet idē ubi supra. & i stitoria. q. sic si cōtractus noīe dñi facti sunt & maxie quādo i eoz utilitatē ē uersum. ut. l. quicūq. & i. & 2. ff. d. institu. & l. 3. eo. ti. unde si scribat in. l. q. apud mensam sui domini Titius habet centum i d. posito tenetur dominus.

226 Quero an dñs & pater teneātur ex cōtractu gesto p suū & filium eoz iussu. Rnd3 idē ubi supra. & i. & si. q. sic. ut. l. i. ff. q. iussu nam pat & dñs uidētur cōtrahere cū per aliū cōtrahunt. ut i regula iuris qui per aliū facit & qtrahētes filiter uidentur contrahere cū pponente quādo cōtrahunt cū pposito ut. l. si institorē. ff. si certum peta. idem i

exertitore navis idez qñ uersum ē ī utilitatē aliquoz istoz. l. i. pñ.
ff. de in rem uerso.

227 Quid d' fideiussore an principalis teneatur ei ad restitutionē ei? qd
p eo soluit Rñdit Io. de pla. q sic insti. d' fideiussor. §. si quis aut p illū
tex. Sed nunqd fideiussor pōt soluere sponte & nō expectare q fiat
sibi mandatum. Rñdet idem ubi supra q sic prout dicit glo. ī dicto
§. si quis autē. Nam tenetur agnoscere bonam fidem. l. idem q. §. si
fideiussores. ff. mandati. Sed quid si iudex p iuriā aliquē qdemnavit
an possit agere mādati. Rñdit idē q nō. si non appellauit. l. si pro ea
in fine. C. mandati. Quero an fideiussor possit repetere usuras a de-
bitore quas p eo soluit. Rñdit Io. an. i. q. mercuriali ī regula damnū
q quis sua culpa sentit libro. 6. pro cui? intelligentia dñs Lau. ponit
plures cōclusiones extractas ex Io. an. Prima conclusio nō repetit a
debitō fideiussor usas quas soluit creditori. nec aliud īdebite solutū
si obligationē fideiussoris debitor ignorauit. l. si quis. ff. d' nego. gest.
Scd'a nō repetit fideiussor a debitore sciēte. & cōtradiciente usuras
suo solutas creditori: nec etiā sortem uel quicquid aliqd utilit' ipēsūm
ff. mandati. si pro te. & l. si remunerādi. §. si passus. C. d' nego. gest. l. si
Plus est enī cōtradicare q nō cōsentire ut in. c. Sicut tuis d' symo.
& in. c. Petrus de homi. fatuus enī fuit in gerēdo negotia debitoris
eo inuito. Tertia cōclusio nō repetit a debitore sciēte & patiente
sed non mandante obligationē fideiussor usuras uel ī debitū solutas
uel solutū creditori. quia sibi iputet ī hoc quia se obtulit ad soluēdū
indebitum ar. c. Bona fides de deposito & ff. ea. l. i. Repetet tñ sorte
& debitum quod soluit. C. mādati. l. fideiussor & ff. māda. l. si remu-
nerandi. §. si passus. Quarta cōclusio non repetit a debitore sciēte &
patiente & mandante ipsum obligari tantum per sortem fideiussor
soluens usuras tum quia fines mandati excessit ut. ff. mandati. l. dili-
genter tum quia ad illas obligatus non erat ut. ff. de fideiussoribus. l.
fideiussor & C. eadem. l. & fideiussor. Quinta cōclusio nō repetit si
fideiussor usuras a debitore sciēte & mandante ipsum in omnē cām
uel simpliciter obligari siue fideiubere generaliter: quia in generali
mandato non includitur q se obliget ad indebitum scz ad usuras de
quo etiam in speciali uerisimiliter nō mandasset. ff. de condi. indebi. l.
si pcure. & c. si. d' officio uica. l. 6. & c. ī generali de re. iu. l. 6. Sexta
cōclusio non repetit a debitore sciēte & mandante p usuris fidei-
iuberi ipse fideiussor soluens usuras si non iurauit creditori ul' inter
fuisse debitoris ppter pignora data uel aliam causam & hoc ī foro
iudiciali: scz in foro cōscientie & m. theologos tenetur debitor fideiuf-
forem seruare indēnem. Septima cōclusio q repetit fideiussor usas

a debitore sciēte & mandante ipsum p usis sub noīe sortis ī clusis
ut ē moris obligari siue fideiubere qñ iuste credere potuit illas ēē
de sorte. puta quia mutuabat creditor. io. duc. & dixit ī instrumēto
de. 20. pro quibus fideiussor se obligauit quādo iuste credere potuit
illos ēē de sorte extra d' presump. c. quia uerisimiliter. ff. de proba. l.
cum indebito. Et sic itelligit Io. an. decretalē scd'a de fideiussorib?
Octaua cōclusio q fideiussor repetit usas solutas a debitore sciēte
& mandante noīatim p usuris fideiuberi si iurauit illas soluere. Et
hec ē coīs opinio quia rōne iuramenti nō pōt fideiussor recipere qtra
creditorē usuras petentem ut in. c. debitores d' iur. iurā. l. 3. quida
dicant: hoc uerū si nō potuit petere absolutionē a iuramēto per de-
cretalem. i. de iure. iuran. Et ita sentit Hostien. in sum. d' fideiussor.
ff. ad quid fideiussor & Specu. in ti. de fideiuf. §. i. uer. Sed quid de si
fideiussore. Alii dixerūt q neutro casu a debitore repetit licet tamē
a creditore cui soluit. scz primā approbat Io. an. respondēs ad scd'am
q licet fideiussor teneatur excipere nō tamē est iure expressum q
teneatur agere. Item fideiussor pōt omittere exceptionē ī honesta
ex persona sua. ff. mādati. l. idem. §. generaliter. Et bene facit ut. ff.
ea. l. Quidus muti? alias incipit sub usuris. Vbi dicit q bene facit fidei-
iussor parcēs pudori suo soluendo usuras quas pmissit licet instipu-
lationē nō uenerit & illas repetit. Si ergo pōt omittere exceptōē
multo magis actiōē si talis acceptio grauaret opionem suā posset
enī a uulgaribus de fidei fractione notari d' iure iurā. c. tua q sibi nō
expedit ut alias cū ipse idiguerit inueniant creditores. Habet ergo
fideiussor opinionem soluendi ul' absolutionem petēdi a iuramēto.
Ad tertiam opionem Rñdet similiter q habet opinionē licite re-
petēdi a debitore ex quo licite soluit forte enī execratur litem cu
creditore q ē cōmēdabile d' uerbo. signi. c. 2. l. 6. ff. de alie. iudi. l. Itē
si. Et sic bñ. Cōcor. Io. an. l. Quidus muti? q uidebat obstā. Preterea
nihil precipuū haberet fideiussor qui sine culpa soluit ad illū q fuit
ī culpa. Nona cōclusio repetit a debitore sciēte & mandāte noīati p
usuris fideiuberi ipse fideiussor usas creditori solutas & si nō iurauit
creditori illas soluere: scz ipse fideiussori debitor īdēnitatē iurauit: ul'
etiam si dictā īdēnitatē nō iurauit dūmō alias ppter pignora data
ul' aliam causam debitori fuerit expediēs usuras solui. ut. ff. mandati.
l. si quis pro eo & sic legit Hostiē. decretalē puenit d' fideiussoribus
Decima cōclusio q omni casu quo pōt a debitore fideiussor usuras
repetere d' itelligi si nō iteruenit fraus psonē ad personam scilicet
psonē se cōstituētis fideiussore m: ut facit qñq unus usurarius ut alē
lucretur: ut notatur d' priu. c. quāto. & in. c. significāte d' pigno. per

Io.an. Vnde cōclusio q̄ omni casu quo fideiussor a debitore usas
repetere nequit illas repetet a creditore cui soluit. ff. mandati. l. si fi
deiussor. §. in oībus. fm Io.an.

228 Quid de illo qui eximit uel corporaliter subtrahit uel arripit uel alio
mō fugere facit debitore detētū tā p debito fisci q̄ priuati. Rndz
Io. de pla. i. l. quoties de exac. tributo. l. io. q̄ tenetur illud totum qd̄
ille debebat fisco p priuato: ut dicit tex. i. dicta. l. quotiens.

229 Quid de occultante officialē tempore scindicatus uel eius officialis.
Respondet idem ubi supra q̄ tenetur i quadruplū scdm Bal. l. 3. &
Bar. C. de assesso.

230 Quero utz uxor teneatur si marit⁹ male admistret officiū publicū
Dic q̄ nō tex. ē in libro uxorē. C. de decurio. l. io. nam regula est q̄
uxor non teneatur p marito. l. ob maritoz. C. ne. uxor pro marito &
econuerso maritus nō tenetur p uxore nisi quādo nutrix. s. nupsit
nō reddita ratione nec prouiso pupillo de tutore. l. 2. C. in qui. causis
pignus tu. cōtrahitur.

231 Quid de uxore que fecit furtum ante m̄rimoniū uel etiā p se p cū
uiro. Et quid si uir solus furatus ē aliquid & uxor participauit q̄ sen
tiendo p comedēdo uolūtariē uel inuite. nūquid licebit uxori d̄ reb⁹
coībus sibi & uiro satisficere eo inuito dānificato. Rndet Monal. in
sum. in tractatu restitutionū in uerbo restitutio furti faciendā ē q̄
ubi de cōsuetudie regionis uir & uxor coīcant sibi debita & credita
ex cōtractu p maleficio si res furtiua quā mulier subripuit a n̄ m̄rio
niū uel p m̄rioniū sola p cū uiro p quia uir sol⁹ subripuit a n̄ m̄rioniū
uel post & stat ad huc in eorum ptate dicendum q̄ potest illam rem
restituere uero dño eius cōtradictē marito. Si ar cōsumpta ē uel si
uir solus furatus ē & si mulier participauit cōsentiendo p comedēdo
spontanea uel inuita pōt uxor si uir nō cōtradicat negotium mariti
gerendo & se ipsam liberando estiationē rei cōsumpte restituere
uero dño latenter de coībus bonis si aliter nō pōt nec erit furtū: q̄
nō ē fraudulenta cōtractio nec animo lucrificiēdi. phibēte aut uiro
nō ē faciendā huius restitutio fm quosdam cū ipsa nō habeat rerum
admiſtrationē de reb⁹ coībus: s; maritus. si tñ i hoc casu faceret re
stitutionē d̄ reb⁹ coīb⁹ bona fide latēter nō ē dicēdū q̄ eēt ei pnia
iūgēda quasi p mortali aut q̄ peccaret mortaliter. i. q. 6. c. fi.

232 Quero an notarii cōficientes instrumenta usuraria teneant ad resti
tutionem. Rndet Alex. de alexan. q̄ cartarii qui solū stāt p illis qui
uolunt recipe mutuū ab usario nō tenent: qui uero pro arte & lucro
usurarii tenentur. Si tñ sic sunt coopati ad hoc q̄ absq; eoz coopatōe
illa usuraria prestatio nō eēt facta: inter precipuos autē coopatores

cenſendi sunt p̄cipes qui in fauorem usarioz cogunt reddi usuras
aut ex quorum indebito fauore potentius usuras exercent. Notarii
uero qui scienter faciunt cartas debito usurae ac si sit debitū legit
timū & absq; ufa tenentur reddere usurā acceptā. q̄ eoz iſtrumētū
ē efficaciter coopatiū ad hoc: ut usario soluatur ufa. Si uero inota
uel iſtrumēto facto ē expressa mentio de usura tunc nō tenentur. q̄
tūc nō coopatur nisi ubi esset q̄suetudo p talia iſtrumēta cogere debi
tores ad soluendas usas usariis. Concor. Giral. obdonēsis Vide archi.
in. c. si qs obligatus. i. q. 4. & in. c. sicut nō suo. 66. di. Et Io. de lig. in
c. super eo de usuris.

Quid si filia dotetur in fraudem creditorum. Rndet Io. d̄ pla. insti.
de actio. §. Rurſusq; talis dos reuocatur a creditorib⁹ & gener tenet
eis ad restitutionē. ff. Que i frau. creditor. l. si. §. i. C. eo. l. 2.

Quid de uiro qui accepit filiam raptoris uel usurarii in uxore? uide
supra. §. 6.

Quid d̄ sepelientib⁹ usarios uide i uerbo exco. &.

Quid de ministris usurarioz Rndet Girar. obdonēsis q̄ si absq; oī
inductione tradūt eoz pecuniam ad usurā nec postmodū coactiue
exigūt eam nō tenentur fm quosdam restituere nisi solū illa que sibi
de usuris retinuiſſent. Illi uero qui per iudicia & litigia coactiua eas
exigunt tenentur. quia isti efficaciter coopantur & primi sunt solum
quasi uasa int̄media ita q̄ absq; ipis ille uſe fieret & daretur. quidā
tamē distiguūt d̄ ministris q̄ quidā sunt ad utilitatem officii usarii
destinati ita q̄ apud eos residet quasi p̄cipalis auctoritas dñi sui &
istos dicūt teneri. quidā uero sunt ad solū actualē & manualē tribu
tionē mācipati. ita q̄ ipsi nō taxant pretiū usaz nec cū eis q̄trahit
pactū de usura quīs ipis p̄ntibus & pecuniā tradentib⁹ fiat. Et tales
nō tenentur restituere ppter causam p̄dictā licet mortalit̄ peccant
uide in uerbo ufa.

Quid de pcuratore tutore & curatore. Rndet Hosti. in sum. in ti. d̄
usuris. §. fi. in fine. & Groff. eo. ti. §. item quid si qs & archi. in. c. sicut
nō suo. Et An. de bu. in. c. Michael. extra de usuris. Et ita dicit Lau.
de pinu. i. practica seruari. Et dicūt omnes p̄dicti doctores q̄ solū
tenentur i subsidiū ad restitutionē usurae quas extorserūt. i. quādo
p̄cipalis nō ē soluēdo alias n̄. Inno. uero i dicto. c. Michaeli disticte
tene t q̄ tenentur. Monal. uero dicit q̄ tenentur quādo p̄cipalis nō ē
soluendo uel nō uult soluere uide iſra usurā.

De restitutione edificatiū i solo suo cū dāno uicini.
Vid de his qui edificāt i solo suo cū dāno uicini puta q̄ p̄cidit
uenas putei uicini q̄ trāsiunt p domū edificātis p alterius tollit

edificiū p obfuscat lūbus uicini domū. Rndet glo. i regulis iuris li. 6
locupletari nō debet aliquis cū alterius iniuria uel iactura: dici solet
cum facio aliquid in meo ex quo alii noceo aut imitto puta trabem
i alienū parietem: & tunc nō licet: ut. ff. si serui. uendice. l. si testatrix
& l. alterius. C. de seruitu. ubi dicitur i pariete uero tuo si fenestrā ui
uel clam fecisse cōuicatur quis sumptibus suis opus tollere & ite gꝝ
parietem restituere cōpellitur: et loquitur d' eo qui fenestram facit
pariete uicini. ut. l. in patres. C. de serui. rusti. predio: dicit q' p mittit
quis a quā ducere d' flumine publico ita demū si sine alterius iuria
illud fiat & ff. de serui. ur. predio. l. si fistulā aut nō imitto nec opus
facio in alienū: sed i meo. & tunc aut id dolo facio: ut noceā alteri: &
tunc phibeor. ff. de aqua plu. ar. l. i. aut nō facio dolo. sed solū eo ppo
sito ut mihi pfit: licet per illud alteri noceam & nō phibeor ut. ff. de
aqua plu. ar. l. i. & idemq' ubi dicitur. Deniq' Marcellus ait cum eo q'
in fundo suo fodiens uicini fontem auertit nihil posse agi si non aīo
nocendi uicino: sed suū agꝝ meliorem faciendi id facit. Nā quis pōt
eleuare edificium suū usq' ad celū. Vnde in dicta. l. altius dicitur.
Alti9 quidē tollere edificia si domus fuit utē nō debeat domus eius
minime phibetur Concor. etiam glo. in. c. cum ecclesia uulterana de
electōne in uerbo iuriaz. & i. c. Nisi specialis d' auctoritate & usu
palii q' dicit q' q's pōt uti iure suo ēt si alteri noceat dūmō nō faciat
aīo nocēdi. s3 qn aliquis sibi nō pdest & alteri nocet non debet quis
audiri. l. i. fundo. ff. de re. uendica. uide supra. §. i. q.

De restitutione edificatiū i alieno solo de
sua materia & aliis multis casib9.

239 Vid si aliquis edificat in alieno solo de sua materia an dñs
terre teneatur ad restitutionē edificii: uel edificat i suo de
aliena materia an teneatur ad restitutionē materie. Rndet
idē Io. de pla. insti. d' rez diui. §. cū i suo p tex. & glo. ibi q' aut quis
edificat i suo solo de aliena materia & habet locū quod dicit i dicto
§. cū i suo: quia efficitur dñs edificii cū edificii cedat solo nō aute3
efficitur dñs materie. s. tignoꝝ & lapidū: imo remanet dñs qui prio
erat sed licet remaneat dñs nō tñ pōt uendicare materiā: puta tignū
i. suā trabē positā i edificio. Etia si edificas uellet tignū eximere &
sibi restituere. & hec ē rō. s. ne edificii deformatur ruina ut dicto. §.
cū i suo. & l. 2. C. d' edi. priua. & l. presens puincie i scriptis in spectis
ff. d' officio presidis s3 edificans tenetur ei ad restitutionē tigni ut. ff.
d' tigno iuncto. l. i. s3 si fecit scienter & mala fide tenetur furti. non
tamen tenetur eximere s3 estimationē prestare quātū dñs tigni iu
rauerit p si uellit dñs expectare donec edificiu3 ruat poterit postea

suam materiam uendicare si eius estimationem nō fuerit qsecutus
Et sumitur hic tignū p omni matia ex qua fit edificii ut cōphēdit
trabes domus & uinee ex quibus fiunt pergulata & tegule dom9. l. i.
ff. d' tigno iuncto. Aut quis edificat i alieno solo d' sua materia &
habet locum. §. ex diuerso. insti. de rez diui. quia domus etiā edificii
efficitur eius cui9 ē solū sicut i precedēti casu: sed dñiū materie pdit
edificans. & ideo dirupto edificio non pōt materiā uēdicare: sed si
edificas est i possessione edificii & dñs soli petit solum & edificii si
edificas fuit cōtinue male fidei nullā habet exceptōne nec remediū
ad aliquod sibi retinēdū. qā ē i culpa scienter edificādo i solo alieno
iō donare uidetur. Si autē fuit cōtinue bone fidei sibi consulitur ope
retentionis p exceptionē doli. ut non teneatur restituere edificium
nisi dñs soluat sibi ptiū materie & mercedē magistroꝝ. Si autē fuit
a principio bone fidei & tēpore edificii male fidei. tūc eligitur qdā
media uia ut dicit glo. i dicto. §. ex diuerso. l. q' possit tollere edificii
sine dispendio dñi soli. ut. l. Iulianus scribit si i aliena3. ff. de rei uendi.
Aut quis edificat de aliena materia in alieno solo & habet locum. l.
2. d' rei uēdi. & similiter dñs soli efficitur dñs edificii. s3 nō materie
iō dirupto edificio materia ei9 reuertitur ad priore3 dñ3 siue bona
fide siue mala edificii fuerit cōstructū ut dicta. l. 2. S3 interim pōt
agere cōtra dñm soli ad instar tigni iuncti & etiam cōtra edificatē
i. materiā alienā subripiētē mala fide & uno soluēte alter liberatur
sicut i tigno dicitur isti. d' re. diui. §. cū i suo.

Quid si quis plantet plantam i alieno solo. Rndet idem ubi supra. §.
si ticius q' siue quis plantet alienam plantā i suo siue suam i alieno
planta efficitur domini postq' egit radices nō ante: & iō non tenetur
ad restitutionē arboris. Itē arbor mea q' ē i campo meo ul' i cōfinio
campi mei si agit radicem i fundo tuo efficitur tua. Et si coiter in
tuo & meo efficitur cois quia arbor itelligitur eē illi9 i cuius fundo
egit radices. & sic mutatione radicu3 d' uno fundo i alteꝝ mutatur
ind' & dñiū arboris ut dicto. §. si ticius et. ff. ea. l. adeo. §. si. Et hoc si
arbor uiuit et aliter ex radicibus nouiter porrectis i campo tuo. Si
autem uiuit et alatur pro maiori parte ex primis radicibus mei cāpi
tūc remanet mea cum a meo cāpo traxit originē l3 postea aliquas
radices egerit i campo tuo. l. Si plures. §. si. ff. arboru3 fur tim cesaz
et in glo. in dicto. §. si ticius. An ppria auctoritate possum incidere
radices quas tua arbor egit in campo meo uel incidere ppria aucto
ritate arborem tuam que pendet super domum meam. Dic q' cum
auctoritate iudicis possum alias non. ut dicta. l. si plures. §. penultimo
nisi primo tibi denūciem ut tollas et est q'siliu3 ut d' hac d' nūciatōe

fiat publicū instrumentū & te negligēte remouere possum & ppria auctoritate icidere nō solum q̄ super excurrit domū meā: sed etiā a stirpe & mecū ligna portare nemine prohibēte. l. i. §. si arbor. ff. d. arboribus cedendis. Et similiter edificatū in alieno q̄ pēd3 supra meum nullo iure seruitutis nō possum tollere porpria auctoritate. l. quēadmōu3. §. si p̄tectum. ff. ad. l. acquileā. & l. conclaue. ff. d. damno ifecto nisi precedente dicta denūtiatōe ut dicto. §. si arbor. Quid at si sunt p̄ due arbores unite ī eodē stipite an appellabitur una arbor uel plures. R̄ndet idem ubi supra Dic si iūctura & giunctio apparet super terrā cēsetur una. alias cēsentur plures. l. si gemina. ff. arboru3 furti cesazp: & iō tunc puniatur d̄ dāno dato in duplici arbore extra forma. l. uel statuti.

291 Quid si seminaui ī agro tuo frumētū meū. R̄ndet idē isti. d. re. diui. §. qua rōne q̄ siue bona fide siue mala efficitur tuū. nā semen cedit solo postq̄ coluit: sed si seminaui bona fide ope retētionis si sum in possessione possu3 mibi q̄sulare: ut nō permittā te tollere nisi soluas pretiū & īpensas: ut dicto. §. qua rōne & nō solū sata per aliū cedunt solo: sed etiā semia & plāte que ex se nascūtur diuina tamē natura coopante cedunt solo. ut notat glo. ff. e. l. qua rōe. §. si. Quid at si quis semiat alienū semē ī alieno solo uel plātat alienā plantam in alieno solo quibus casib3 ēt semē & planta cedunt solo cōtra quē agam an cōtra plantantē & seīnatem an cōtra dñm soli. Dicit glo. in dicto. §. qua rōne q̄ q̄tra dñm soli unde uersus. Quicquid plātat serit edificatur. Oē solo cedit radices si tamē egit.

292 Quid si scripsi ī aliena carta uel p̄xi ī aliena tabula R̄ndet idē insti. de rerum di. §. littere: q̄ qualitas sp̄ cedit substantie cū sine ea eē nō possit unde scriptura semp cedit carte & pictura tabule & sic liq̄ dū cedit arido tā in pictura quā in carta. ff. de rei uendi. l. in rem. §. sed & id qui uel in scriptura & eā p̄ficat picture & dicto. §. littere uer. sed necesse. & uer. in oib3. Fallit aut in uno casu. l. quādo qualitas ē preciosior q̄ ipsa substantia: quia tunc p̄ p̄ualentiā qualitas trahit ad se substantia. quia tunc plus ē ī man9 ope q̄ materia. l. mulieris. §. pe. ff. de uerbo. signi. & ideo ubicūq; scriptura ē preciosior q̄ carta. tunc carta cedit scripturē. et iō cū hodie scriptura cōiter sit p̄ciosior carta debet cedere scripture: ut tenuit glo. ff. e. l. qua ratione. §. littere l3 tenuerit oppositū isti. de re. diui. §. littere. Similiter ubicūq; pictura ē preciosior tabula trahit ad se tabulam p̄pter p̄ualentiā: secus si non ē preciosior quia si sit quedā pictura rudis & informis ideo notāter tex. in dicto. §. littere facit mētionē de nobilissima pictura et de uili tabula: sed remota hac p̄ualētia. quia scriptura uel pictura sit paris

uel minōris pretii cū carta & tabula tunc semp cedit carte & tabule ueluti sue substantie. & q̄ dixi d̄ p̄ualentia itellige de p̄ualētia cōi nō singulari. quia talem singularitatē nō cōsiderauit legislator puta q̄ quis faciat sibi scribere litteris aureis qd̄ cōiter non fit. unde licet tunc scriptura p̄ualeat & sit p̄ciosior carta tamē quia ē singularis nihilomin9 cedit carte. ut dicto. §. lre in principio. Itē attēde q̄ aliud ē in pictura rei imobilis puta muri: quia tūc pictura l3 sit preciosior semper cedit muro. ut tenet glo. ī dicto. §. littere. ille ergo q̄ scripsit ī carta aliena scienter & mala fide nullo iure pōt sibi consulere pro estimatione & solutione scripture nec p̄ actionē si non possidet nec p̄ exceptionē si possidet cū donasse uideatur. insti. de re. diui. §. certe uer. scienti. l3 qui scripsit ī carta aliena ignorāter & bona fide putās cartam eē suam si possidet cartā scriptā pōt se tueri exceptōe q̄tra dñm carte eam petentem denegādo ei restituere donec sibi soluat pretium scripture sed si scriptor nō possidet cartam scriptā sed dñs carte pōt agere cōtra dñm carte actione facta. ut dicit glo. in uerbo bona fides. Et sic cōcludit q̄ si ille q̄ scripsit bona fide ī aliena carta credens eē suam siue possideat siue non possideat tenetur dñs certe ei satisfacere p̄ scriptura. Sed quid si bona fide scripsisti uel pinxisti multū iformiter & uitupose in mea carta pulchra uel tabula & ego nolo scripturam uel picturam turpissimā: sed estimationē cartaz uel tabule an tenearis soluere glo. in. l. nō solū. ff. de rei uendi. dicit q̄ non si fuit bone fidei possessor. p. l. si qd̄ possessor. §. sicut aut. ff. de petitiōe hereditatis ubi dicitur q̄ quis nō debet culpari de admīstratione rei quam tenet ut suam bona fide. Et sic nō debet teneri nisi īquantu3 ē locupletior sicut possessor hereditatis & cōuentus cōditione īdebiti l. in sum. §. pe. ff. de q̄ditione īdebiti.

293 Quid si quis ex aliena materia uel sua & ex aliena fecit materiātū? puta ex alienis assidibus fecit capsam. R̄ndet idem insti. de re. diui. §. cum ex aliena q̄ materia cedat materiato quādo tale materiātū n̄ ē reducibile ad primā materiā & sic faciens materiātū efficitur dñs materie nec tenerur ad restitutionē eius: sed si ē reducibile tunc materiātum cedit materie. quia materia tūc nō dicit qd̄amō assumere nouā formā siue speciem ex quo de facili ē reducibilis ad primā materiā. Ad hoc tñ ut māia cedat speciei siue materiato ut sic faciēs materiātū efficia dñs materie tria sunt necessaria q̄ ponūtur ī glo. in dicto. §. cū in aliena sc3 q̄ faciens speciem ex aliena materia faciat bona fide & suo noīe & q̄ n̄ sit reducibilis ad primā materiā quādo at sunt duo facientes materiātū unus bona fide alius mala uel si in diuersis materiis uel in una parti ē habita bona fides parti mala. dic

q̄ in ea re & p̄ ea parte ī qua cōcurrūt predicta tria efficit facietis
materiātū in alia re & ī alia parte efficitur dñi materie. Itē nō solū
p̄ factam speciē & materiātū specificās efficitur dñs. sed ēt efficit
si species ē ī fieri dūmō rudis materie nomē exierat ut dicit glo. in
dicto. s̄ cū ex aliena & ff. e. l. adeo. s̄ cum quis. Item nota ex dicto. s̄
cū ex aliena ibi fructū ad spicas reduci iūcta glo. in uerbo spicas q̄
frumētum cedit specificati & sic trituran bladum alienū bona fide
putans suū efficitur dñs grani. & sic s̄m glo. corrigitur. ff. e. l. adeo. s̄
cū quis in si. ubi dicit q̄ excutiens frumētū de spicis nō adicit nouā
speciē seu formā sed que erat latens detegit. Itē nota q̄ licet facies
materiātū de aliena efficitur dñs materie. tñ quia nō ē equū aliquē
locupletari cum aliena materia tenetur ad estimationē materie. ut
dicit glo. in dicto. s̄ cū ex aliena in uerbo spicas. Itē nota q̄ appella-
tione materie nō cōtinetur materiātū qd̄ ad sui materiā nō pōt re-
duci ut hic & l. quesitū. s̄ illud fortasse. ff. de lega. 3. & sic uidetur q̄ si
statutū p̄b̄ ibet portare frumētū extra districtū sub certa pena q̄
portās farinā nō incidit in penā cū farina nō sit reducibilis ad primā
materiā. sed cōtrariū determinat Barto. in dicto. s̄ illud fortasse. quia
appellatione frumēti cōtinetur farina donec sit deducta ad effectū
finalē ad quē ē inuenta. i. donec fiat panis. ar. l. sicut lana. ff. de lega. 3.
cōtrariū tñ tenet gaudinus in. c. de rebus uetitis & albri. de rosate &
parte statutoz. c. c.

297

Quid si quis bona fide itexuit & fuit uestimēto suo manicā uel gy-
ronē d̄ aliena purpura. Rñdet idē insti. de re. diui. s̄ si tñ aliena
q̄ efficitur domin⁹ illius purpure licet teneat ad estimatōnē ut supra
s̄ pximo: quia accessoriū sequitur naturā sui principalis ut in. c. ac-
cessoriū d̄ regulis iuris li. 6. nec curat an accessoriū sit maioris ualo-
ris q̄ p̄cipale. nam sepe amittitur principale ppter pretiositatem
accessorii. l. 2. i. ēptione. ff. de cōtrahēda ēp. Et hoc q̄ nobili⁹ accedat
uiliori & ē uer⁹ quādo pōitur loco accessoriū. Si at̄ uilius apponeretur
loco accessoriū nobilioris: ut uestimētū grossum cā cōuadi purpurā:
tūc uestimētum accedit purpure si at̄ neutz apponitur grā alteri⁹
tūc neutz alteri accedit ut dicit glo. ī dicto. s̄ si tamen alienā. Item
nota q̄ licet dñs purpure itexte alieno uestimēto amiserit dñum
tamē si dolose & furtiue fuit sibi subtracta uel ablata pōt agere de
cōditōne furtiua cōtra surripientē. ut dicto. s̄ si tamē alienā maxie
si talis surripientis erat sartor qui fecit uestimētum ut dicit glo. que
allegatur cōiuncta textui q̄ quādo totus pānus nō ē positus ī uesti-
mento presumitur subtractus a sartore q̄ notatur contra sartores.
quia est p̄sumptio contra eos.

Quid si qs̄ q̄fundat unā materiā p̄pria cū materia alteri⁹. Rñd̄ idē
insti. de re diui. s̄ si duoz q̄ cōfusione queritur dñum & q̄mixtiōe:
& iō si uolūtate tua cōfudero & cōmiscoero meum uinū cū tuo uel
cōflauero meū argentū cum tuo uel meū mel cum tuo uino ut fiat
mulsum & sic ē species tertia per secul⁹ meū argentū cū tuo auro ut
fiat electrum: uel etiā si predicta sint cōfusa & cōdata casu fortuito
siue uoluntate dñoz in oib⁹ casibus istis cōfusa & cōflata efficiunt
coia. & si confusa & cōflata siue sint ei⁹dem materie siue diuerse &
siū cōfundatur uolūtate dominoz siue casualiter efficiuntur coia nisi
seperari possint. ut dicit glo. Secus at̄ si alter dñoz uel extrane⁹ sine
uoluntate alterius dñi cōfundat uel conflet rem suā cū aliena bona
fide faciendo tertiā speciē. quia tunc nō ē cois: sed efficitur p̄pria
specificatis ut dicit glo.

De restitutione fructuū.

Vid̄ d̄ fructibus perceptis. Rñdet idē insti. d̄ re diui. s̄ si qs̄
at̄ a nō dño q̄ bone fidei possessor facit fructus idustriales
suos. iō eos q̄sumptos restituere n̄ tenet. Sec⁹ ī male fidei
possessore. & iō q̄clude una cum glo. in. l. ex diuerso. ff. de rei uedi. q̄
nullus possessor facit fructus naturales suos. l. fructus. ff. de uel. iō eos
extantes dñs uedicat a quocūq; s̄ de q̄sumptis nō tenetur possessor
bone fidei nisi inquātum ē factus locupletior. quia tunc tenetur ex
eqtate legis si & me & titiū. ff. si certū petatur s̄ fruct⁹ idustriales
qui exigunt industriā & ministeriū hoīs ut segetes lac lana & s̄lia
bone fidei possessor cū ti. & siñ titulo facit suos & eos lucratur p̄p̄
idustriā & culturā. ut nō possit ab eo aduocari sc̄z p̄q̄ sunt q̄sumpti
nec ad eoꝝ pretiū tenetur ut dicto. s̄ si quis autē a nō dño. & l. bone
fidei. ff. eo. & l. certum. C. d̄ rei uendi. sed si nō sunt q̄sumpti & extāt
tenetur restituere ut isti. d̄ officio iudicis. s̄ illoz. s̄ male fidei pos-
sessor si nō habet titulum tenetur et d̄ q̄sumptis et de extantibus. l.
pe. C. d̄ cōdi. ex. l. et d̄ p̄cipiēdis ut dicto. s̄ illoz. sed si habet titulum
similiter tenetur de q̄sumptis et extantib⁹ sed excusatur a p̄cipiēdis
ppter titulū nisi in quatuor casibus notatis in glo. in dicto. s̄ Si quis
autē a nō dño in q̄b⁹ tenetur d̄ p̄cipiēdis etiā si h̄z titulū. Puta. si qs̄
q̄pult aliquē p̄ metū sibi uendere. Item si quis emit in fraudē credi-
toꝝ. Item in eo qui scienter emit q̄tra p̄hibitōnē legis uel statuti.
Item & quarto ī eo q̄ sciēter emit a fisco nō solēniter. l. i. C. de fide
istrumentoꝝ li. io. ff. de rei uendi. l. sed et partus et. C. eo. l. si fundum
Concor. Monal. in sum. in uerbo fructuū dicens. Fructuū alii idustri-
ales ut frumentum uinum oleū et s̄lia. alii naturales. ut poma fic⁹
et s̄lia. Fructus naturales nō facit suos. possessor etiā bone fidei. Vñ

295

296

8 pc

9 pc

9 pc

tenetur reddere uniuersos post q̄ icepit habere q̄scientiā rei aliene ff. de uluris. l. usus. Item fructus dicuntur qui sup̄sunt deductis exp̄sis que fiunt gratia fructuū q̄rendoꝝ colligēdoꝝ et q̄seruādoꝝ et habz locum tam in bone fidei q̄ in male fidei possessoribus & ēt p̄donib⁹ ff. de petitione hereditatis. l. si aliquid. §. fructus. & l. plā. in fine & C. de fructu & li. expen. l. i. in fine Nā nullus casus interuēire pōt qui hoc genus deductionis īpediat. ff. familie hercis. l. fundus. ff. solu. ma. l. fructus. Item fructus itelligūtur deductis necessariis imp̄sis. ff. de opi. hūoꝝ. l. i. fructus & ar. i. 2. q. 2. nobis cū hac distictione tenet bone fidei possessor. Nec nō & oīs uiolentus tenetur reddere oēs q̄ p̄bant ad eū p̄uisse. C. de rei uēdi. l. si fund⁹. Si uero fuerit uiolētus possessor tūc tenetur restituere p̄ceptos & eos q̄ p̄cipi potuissent p̄ueros possesores. extra d̄ resti. spo. grauis. & c. q̄rere & d̄ officio d̄ legat. ti. c. cū cā. i. 2. q. 2. nō licet.

247 Quid de asportatibus fructus de campo alterius aīo lucrandi. R̄ndz idem Io. de pla. insti. d̄ obli. q̄ ex delicto nasc. §. furtoꝝ q̄ pōt accusari de furto per illū tex. & hoc quādo fructus sunt maturi. Si autē sunt imaturi tunc tenetur d̄ damno dato actōne legis acquilee. l. si hūus hūū. §. si oliuā. ff. ad. l. acquil. & l. nauta. §. i. quecūq̄. ff. nauta. cau. l. si fur descripserit. ff. de usufruc. Nā dānū distiguitur a furto: quia furtu⁹ ē amotio rei. Sed damnū est rei destructio secūdm Balin dicto. §. si oliuam.

248 Quid de iuasore rei alteri⁹ imobilis. R̄ndet Io. de pla. insti. 6. bonorū raptōꝝ. §. quia tenetur. q̄ tenetur eā restituere cū fructibus. l. si. C. unde ui. & hoc si dolose occupauit. si autē sine dolo tenetur eā restituere sine fructibus. l. iuasor. C. unde ui.

De restitutōe alienatōis i fraudē creditoꝝ facte.
249 Vid si fiat alienatio in fraudem creditorū puta q̄ debitor donat ut creditores priuentur sibi debito. R̄ndet Io. de pla. insti. de acti. §. rursus q̄ talis donatio reuocatur & p̄ q̄sequēs accipiēs tenetur ad restitutōē. l. si at. §. fili modo. et. l. ait pretor. fo r̄nso. ff. q̄ i fraudē creditoꝝ.

De restitutōe alienationis facte p̄ metu.
250 Vid de illo qui metu cōpulsit aliquem ad alienādū R̄ndz idē insti. de acti. §. Item actio de eo qui metu cā q̄ tenetur ad restitutōē rei cū omni cōmoditate percepta ut. l. metum. §. si. C. q̄ metu cā. & l. metu. ff. ex quibus causis maio. Et requiritur q̄ fuerit metus qui possit cadere i cōstantē uiz scz timor mortis et cruciatus corporis uel simul q̄ totū residet i iudicis arbitrio ut. l. 2. i. si. cū quīq̄ legibus sequētibus. ff. q̄ metu cā et ē glo. mgra. et ordiaria

ut in. c. cum dilectus. extra q̄ metus causa Mine ergo nō ē sufficiēs metus nisi tribus cōcurrentibus scz q̄ p̄sona sit potens ad minas exequendū. Item q̄ minas q̄sueuerit exequi. Item q̄ mine cōtineant atrocitatē facti de hoc ē glo. i. q. q. c. i. Sed quid d̄ metu reuerentiali. puta si uxor aliquem obligationem uel alienationē cōtrabat de mandato uiri uel cleric⁹ d̄ mādato ep̄i. Idem r̄ndet q̄ instituitur q̄ gestū ē tali metu reuerentiali officio iudicis ut glo. notabilis in. l. i. §. que honorāde. ff. quaz̄ rez̄ actio nō datur: & idē si subditus nō alias alienatur⁹ alienet rogatu dñi. Rogamē sup̄ioris preceptū ē: ut dicit glo. in uerbo exortamur i cle. i. de testi. & notat Inno. in. c. petitio de iure iurando.

De restitutione faciēda ei q̄ utilit̄ gessit negotiū meum
Vid si sine mandato meo soluisti creditori meo & me libe 251
raſti soluēdo noīe meo Respondet idem insti. d̄ actione. §. actionē q̄ cogor h̄re ratū & obligor tibi actione negotiorū gestōꝝ ad restitutōē pecunie q̄ p̄ me soluisti: sec⁹ si n̄ utilit̄ soluisti ut quia mea itererat. ut nō solueres. l. cū pecuniā. ff. de nego. ges. Quid si tutor more ciuitatis mittat exenia noīe pupilli magistro & 252
suis q̄iunctis. R̄ndet idem ubi supra q̄ pupill⁹ tenetur tutori actōe negotiorū gestōꝝ. l. cum plures. §. tutor. ff. de administratione tu. nam talia exenia ex quo sunt cōsuetā dicūtur quasi debita ut dicit glo. i. l. i. §. si nō nullos. ff. de tutelis & rōni distātia.

253 Quid si tui cōtēplatione sine mandato tuo redimo ab hostibus uel latronibus filium tuum uel aliam rem tuā necessariā quā redimere tenebaris R̄ndet idem ubi supra q̄ mihi teneris actione negotiorū gestōꝝ imo in hoc casu possunt uiri expendere dotem p̄ redimēdis p̄sonis necessariis uxoris. l. si si iō. ff. solu. matri. nam si pater filiū captiuū uel ecōuerso uel alius successurus redimere negligat priuatur successione ut in auctētica si captiui. C. de ep̄is & clericis de hac materia scz negotiorū gestōꝝ uide supra. §. i. 76. & i. 77.

De restitutōe exp̄sarū i iudicio factarū.
Vid de his q̄ temere & p̄terue litigāt. Dic q̄ tenet ad dāna 254
& inter eē tam litis q̄ uiatīci. l. p̄perādū. §. sin autē alterutra & l. sancimus. C. de iudiciis & insti. de pena temere litigatiū. §. hoc autē oīa & p̄ Io. an. in. c. statutum. §. insuper de rescrip. li. 6. & in. c. finem litibus de dolo & cōtumacia & per glo. 2. q. i. c. in primis i uerbo imoderatas expensas dñs Io. de pla. in dicto. §. hec autē oīa dicit q̄ ex sex causis litigās tenetur ad expensas litis Primo ratōne temeritatis. l. eum quem temere. ff. de iudi. ut si feci citari titium i genere cum plures essent & cōparuit ille quē nolebam dicta. l. eum

quē temere. Itē si feci quē citari corā iudice icōpetenti nō adhibita
 priā diligentia uidendi an eēt q̄petens & idē si loco et t̄pē icōpetēti
 uel si uocauī eum in ius qui uocari nō debuit. l. i. & p̄ totū. ff. de in ius
 uocan. Itē si actor p̄ cōpitionē rei nō habet libellū paratū: sed petit
 dilationē ad p̄cedendum. l. m. cinū in. l. i. C. de dilatio. Itē si quis post
 aperturā testiū uidit se nō habere ius & tamen p̄secutus ē lite: l. m.
 Bar. i. l. si quis inficiatus. ff. de positi & l. p̄perandū. §. si n̄ at alterutra
 .C. de iudiciis & sic patet q̄ temere uocare in ius dicitur q̄ nullam
 iustam causā erroris habuit in sic uocādo: ut dicta. l. eū quē temerē
 in glo. si autē habuit istā causā erroris tunc absoluitur ab expēsis
 l. i. §. pe. & sepa. & l. qui solidum. §. et delega. fo. In p̄dictis ergo caib⁹
 & i aliis ubi q̄s temere litigauit siū sit actor siue sit reus nisi doceat
 de iusta causa erroris uel ignorantie p̄babilis cōdēnatur aduersario
 in expensis itineris & litis: ut dicta. l. eū quē temere & ceteris dānis
 l. sancimus. C. de iudi. & l. nō ignorat. C. de fructibus & litis expensis
 Itē i expēsis cibarioz si aduersarius cōsueuit se pascere ex arte sua
 a qua oportuit modo uacare. l. si hereditas. §. i. ff. ad exhibē. Et m̄p̄to
 magis tenetur quis ad oīa ista si non temere. sed p̄ calūniā litigasset
 ut dicta. l. nō ignorat. Scd̄o tenetur ratōne q̄tumacie ad expensas n̄
 solum litis sed ceteroz damnoz. l. sancimus. C. de iudiciis. Et hoc h̄z
 locum siue cōtumax fuerit: quia nūquam uenit. uel uenit & recessit
 uel respondere noluit & hoc siue fuerit actor siue reus Nam p̄ cō-
 missam cōtumaciā r̄o auditur nisi refectis expensis & quo uide glo.
 in dicto. c. finez litibus de dolo & cōtumacia & p̄ Inno. c. sepe q̄tigit
 de appel. Tertio rōe retardati p̄cessus ut si actor ipetrauit rescriptū
 p̄ litē cōtestatā causa p̄telādi iudiciū coram longi quo iudice corā
 quo nō p̄bavit distulit uel cōtumaciter se absentauit. nā cōdēnatur
 in expensis litis itineris & ceteris damnis ut dicta. l. non ignorat. &
 idem si quis opposuit exceptiones friuolas p̄pter quas diu fuit pro-
 tractum iudicium & tandē subcubuit ut dicto. c. finē litibus. et idez
 si appellauit ad aliqua interlocutoria per quā appellatōem negotiū
 p̄cipale p̄ductum fuit extra terminos infra quos debebat t̄minari
 l. intra utile. ff. d̄ mino. et. c. cum appellatōib⁹ friuolis d̄ appellatōe
 li. 6. uel cū quis ex cōtradictōib⁹ et subter fugis et dilationib⁹ mai-
 oribus debito datis aduersario impeditus ē reprobare executionē
 suāz i fra terminū. l. si cum ipse de excusatōne tutoz. Quarto ratōe
 emendationis uel mutatiōis libelli. Cōdēnat enī mutans l̄ emēdans
 in expensis Insti. de actio. §. si minus. nam tenetur reficere expēsas
 p̄curatoz et aduocatoz quas fecit reus quas nō fecisset si n̄ petisset
 plus debito. Quito rōe renutationis litis: ut si renuntiat liti: ut. l. p̄ q̄

C. pactis. & l. de stitisse. ff. de iudiciis. q̄a q̄scia male litis mote credit
 renūtiare. ut in. c. per tuas in fi. de symonia. Sexto rōe uictorie. Nam
 hec ē regula q̄ uictus uictori cōdēnatur i expensis. ut dicta. l. p̄pe-
 randū & l. oēs in fi. C. de ep̄is & cle. in auctētica de iudiciis. §. oportet
 collati. 6. & in. c. calūniā de penis nisi ex iusta causa ignorantie puta
 q̄ successit in ius alterius. l. qui i alterius. ff. d̄ regulis iu. uel ex iusta
 causa litigandi. l. qui solidū. §. etiam. ff. dele. 2. & iō qui obtinuit snia:
 i causa p̄cipali habet iustā cām p̄sequēdi in cā appellationis & iō
 licet succūbat in ea nō cōdēnat i expensis: ut notat glo. i. l. generalit̄
 .§. si autē nō rite. C. de rebus creditis. Et adde q̄ iudex tenetur cō-
 dēnare partē ad dictas expensas si sunt petite nisi iusta causa subsit
 alias tenetur refarcire de suo. ut dicto. §. si at alterutrā. si at nō sunt
 petite: pōt cōdēnare si uult. l. 3. nō erratur.

De restitutione recipientiū a
 personis alienare nō ualētibus.

Q Vid de his qui recipiūt ab his qui alienare nō p̄nt & quib⁹ ē
 interdīcta bonoz suoz administratio: ut puta a pupillo sine
 auctoritate tutoris. Rndet idem q̄ tenetur ad restitutionē
 ut insti. qui alie. licet uel nō. §. nunc admonēdi Concor. Sco. i. q̄. di. i. c.
 dicēs q̄ dñs alicuius rei nō p̄bitus a lege. uel supiore a cui⁹ uolū-
 tate depēdet in dādo pōt dare rem suam alteri uolenti recipere. Hoc
 p̄batur quia ex quo p̄ actum uolūtatis fuit dñs p̄ uolūtatem potest
 cessare esse dñs: & nō p̄hibet aliqua causa superior istum desinere &
 istū icipere esse dñm. agitur per donationē istā fit uere & iuste dñs
 Ex hoc patet qd̄ requiritur ad iustāz donatōnē. quia liberalis trās-
 tionis donatio ex parte donantis uolūtas recipiēdi ex parte eius cui
 fit donatio & libertas ex parte amboz hui⁹ dandi & hui⁹ recipiēdi
 & q̄ nulla supiore lege p̄hibeantur iste uel ille nec per actū alterius
 a quo depēdeat in ista trāslatione. Et p̄pter defectum primi n̄ pōt
 quis dare pecuniam fratri m̄iori. quia ipse nō uult esse dñs propter
 defectum & nō potest monachus s̄n licētia abbatis nec fili⁹ familias
 sine uolūtate patris. nec etiam cleric⁹ & i aliquo casu s̄n uolūtate
 saltem q̄tra uolūtate dñi pape. ut habetur extra de censu. c. Roman.
 ad cui⁹. c. obseruationē penam posuit Grego. non⁹ quod. c. ē in. 6. scz
 q̄ uisitātes a uisitatis nō recipiāt munuscula & si recipiūt tenentur
 duplum restituere: alias nō absoluantur a maledictione quā incurrūt
 ipso facto. ut dicit Iulian⁹ quartus i suis q̄stitutionib⁹. Huic corrēd̄z
 i trāslatione usus liberalis accōmodatio & habet similes leges ad hoc
 q̄ sit iusta: quia requirit i cōmodante liberam uolūtate: i recipiēte
 q̄ uelit recipere cōmodatā ad usum & q̄ non sit aliqua uolūtas legis p̄

principis obliſtens illi accōmodationi.

De reſtitutione utētiū re aliena q̄tra uolūtātē dñi.

256

Estituere tenetur qs qñ cōmiſit furtū in uſu rei licet nō in ipſa ad eſtiationē illius uſus aliter nō eēt purgatum furtu3 iſ. q. 6. ſi res & quinquageſima di. qui ſaccū. ff. de furtis. l. q iu-
menta & ideo furtū cōmittit creditor qui pignore ſibi obligato uti-
uſ alteri cōmodat ut inſti. de obli. que ex quaſi delicto naſ. §. pena &
l. qui uias. §. ſi ego. ff. de fur. Similiter cōmodatarius utēs re ad alium
uſu3 q̄ fuerit ſibi q̄modata ut dicto. §. pena & §. placuit: P ſi q̄modet
rem alteri ſine q̄ſenſu dñi. & idem de fulone & ſarciatore. ut. l. fulo
& ſarcinator. ff. de fur. Et generaliter ubicūq; eſt facta cōtractio rei
aliene uel uſus contra uolūtātē dñi cōmittitur furtū ut. ff. de fur. l. ſi.
& tenetur ad reſti. uſus & itereē. Et iō ſi accōmodauit tibi equū uſq;
mantuā & iuiſti mediolanū ppter quod interim nō potui expedire
mibi neceſſaria & ex hoc damnum incurri teneris ad reſtitutionē3
ei9dem damni. Et hoc intellige niſi putauerit pmiſſu3 q̄ nō preſu-
mitur. Eſt ergo cōſulendū in foro cōſcientie ut notificet cōmodanti
ſibi rem & ſi quidē retificet & attēte q̄tētetur q̄ aliter uſus fuerit
bene quidē nō tenetur ad reſtitutionē. Si uero nō ratificat reſtituat
Hec Monal. in ſum. in uerbo furtū cōmittitur. & Io. de pla. in dicto
§. pena & §. placuit.

De reſtitutione facientiū fraude3 legi.

257.

Vādo fraus fit legi uel canoni neceſſaria ē reſtitutio q̄ qua-
tuor mōis cōtingit ſm monal. Primo de pſona ad pſonam
ut ſi uxor uelit donare marito & equeſo cū n̄ poſſit q̄ſtātē
m̄rimonio. extra de dona. inter ui3 & uxo. c. ubi glo. & ſi poſit aliā
pſonā cui donat nō ualeat donatio ppter fraudem. ff. de dona. inter ui3
et uxo. l. hac rōne. §. nō tantū. Secūdo fit fraus de re ad rem ut cum
prohibitum ſit ne filioſfamilias pecunia mutuetur et ipſe aliam rem
recipit fraus fit puta ſi dedisti ſibi frumentum uel ſimilia q̄ uēder3
et pecuniā haber3. ff. ad Mace. l. iuſſu. §. mutui. et. l. 3. §. i. Et ſimiliter
i uſura. ut ſi do aliquā rem ut uendas et pecuniā mutuo habeas. iſ.
q. 3. pleriq; Item fit de cōtractu ad cōtractū. ut ſi uxor que nō poteſt
donare uiro ut dictum ē uendit ei ut ſub ſimulato cōtractu donet n̄
ualeat. ff. de dona. inter ui3 et uxo. l. ſi ſponſus. §. circa. Item quarto fit
de q̄tractu ad cōtractū puta ſi mulier que pro alio fideiubere non
pōt p̄cipalē ſe faciat debtricem qd̄ non ualeat: quia ſit in fraudem
ff. ad uelleia. l. quis. §. ſi cū eſſem. Et ſic patet q̄ qui facit aliquid in
fraudem legis contra ipſam lege3 facere uidetur. ff. de legibus. l. cō-
tra legem. et. l. ſe.

De reſtitutione damificantis alium

in ſeruo uel debitore uel animali.

Q Vero quid de occidente alienū ſuuz uel quadrupedē. Dic q̄
tenetur ad emendationē damni. ut inſti. ad legē acq̄ileā in
prin. qd̄ ue3 intelligit Io. de pla. niſi canis fuiſſet mordens.

258

quia licet trāſeūti ſe defendere a cane: quūmo tenetur dñs d̄ dāno
ſi canē ligatū nō retinet. l. i. §. ſi canis. & l. 2. ff. ſi quadru. pau. feci. dica.
& l. qua uulgo. ff. de edilicio edicto. Item nota ſm eundē q̄ occidens
aīal alterius nō ſolū tenetur ad dānū rei pempte: ſed ad oē aliud qd̄
ei9 occasione ſecutū ē tā in pdendo q̄ nō i acquirēdo: ut inſti. ad legē
acq̄ileā. §. illud. Nō ex uerbis Oīs enī utilitas que ppter rē pēptam
pcipiebat & i aliis rebus & ſic alie res ppter mortē illi9 deteriorete
ſunt habetur rō. l. iñ ueracius. §. i ſum. & l. p̄ ide. §. i. ff. ad legē acq̄leā.
& ideo ſi unus ex duobus qui bene ibat ad aratrū ē occiſus rōe dāni
& intereſſe eo q̄ alius nō ibat eque bene ad arat3 cum illo nouiter
ēpto: ut dicta. l. p̄ inde. §. i.

Quid ſi quis cōpellit aīal alteri9 precipitari. Dic q̄ tenetur lic3 ſuis
manib9 nō p̄cipitet. quia q̄ cā3 dāni dat dānū dediſſe uidet. & d̄ hoc
ē caſus iſti. ad legē acq̄ileā. §. ſi. ibi p̄cipitaretur.

259

Quid ſi ex miſericordia diſſolui ſeruū uel debitore alterius ligatum q̄
aufugit. Rñdet q̄ tenetur dānū emendare. ut dicit tex. inſti. ad legē
acq̄ileā. §. ſi. in fine. quia nō licet facere elymofinā d̄ alieno ſ3 poti9
ē ſpecies furti de alieno largiri. l. ſi pignora ff. de fur. Sed diſſoluens
ligatum doſe ut fugiat & nō ſoluat tenetur furti quia facit animo
lucrādi alteri debitori quod ſufficit. ut inſti. d̄ obli. ex deli. §. iterdu3
Vnde notatur in ſi. tex. dicti. §. ſi. q̄ licet domino ſeruū ſuum incarce-
rare auctoritate p̄pria & ligatum tenere ſi ſuſpectus ē de fuga. ut. l.
i. C. de emēda. ſeruoz nō autē licet ſine cauſa contra eū nimis ſeuir
ut inſti. de his qui ſunt ſui uſ alieni iuris. §. ſi hoc tēpore. Et ſimiliter
poteſt pater filium deuium carceri mancipare ut. l. 3. C. de patria
poteſtate hoc ide3.

260

De reſtitutione imiſcentis t̄pitudinē i uino alieno.

Q Vid d̄ illo qui impoſuit turpitudinē uſ herbam aliquam uſ
fel uel acetū uel aliquid aliud imiſcuit in uino uſ oleo meo
ppter qd̄ ei9 natural̄ boītas imutatur Dic q̄ teñt ad emē-
datōem dāni ut dicit tex. iſti. ad. lacquil. §. ſm caput. uer. deniq;.

261

De reſtitutione dānificatis aliquē piciedo
uel effundēdo aliquid de domo.

Q Vid ſi ex domo tua in qua habitas picētū uel effuſum ē aliqd
qd̄ deſtruxit ueſtimēta mea. Reſpōdet Spe. in ti. d̄ iiu. §. ſeq̄

262

uer. Quid si d' domo q' mihi teneris. Itē si tenebas appensum aliqd extra domuz un' iter sit qd' nocuit teneris ad damnu. insti. d' obliga. que ex qua re male nascitur. s. Item is ex cuius cenaculo. & l. ex maleficiis. s. is quoq' ex cuius. ff. d' actio. & obli. & hoc siue deiectū siue effusum dānificauerit i p'sona ul' rebus uel uestibus. Non tamen fm Io. d' pla. tenetur domin' domus qui eam locauit. ut. l. i. s. hoc i factū ff. d' his qui deiecerint uel effu. sed tenetur ille qui ibi habitat cū sua familia siue sit domus sua ppria siue conducta siue gratis concessa dicto. s. is & nō solum ipse tenetur si ipse deiciat uel effundat: s. etiā tenet de deiecto uel effuso a suo familia uel ab uxore liberis & suis ut dicto. s. Item is uer. quia plerūq' & insti. per quas personas nobis acquiritur i p'ncipio ubi plene tractat de hac materia dic q' si dānū datū ē i p'sona trāseūtis appendens ul' effundens tenetur ad ipensas i curatione factas & ad salaria medicoz. & ad opa qbus lesus caruit & cariturus ē facta est iatione q' tū uiuere potuit.

De restitutione dāni dati ab arbore Pa flumie.

263 Quid si arbor mea pendet super domū tuā uel cū radicibus dānificat. Rndet Specu. ubi supra uer. si uero q' teneris eam incidere an q' possz eā icidere ppria auctoritate uide supra. s. 238.

264 Quid si per aluuiōē fluminis terra mei agri adiciatur agro tuo an tenearis mihi ad restitutionē. Respōdet Io. de pla. q' nō secus si apparenter adiciat terra & arbores: qui remanerent mea nisi p' q' terra sit unita & arbores radicibus apphense. ut insti. d' rerū diui. s. p'terea q' p' aluuiōē. Illud ergo terre mee inundatō & perturbatō fluminis latenter applicuit agro tuo p' aluuiōē. i. per icremētum adeo latēs ut discerni nō possit efficitur tuū: sed si non latenter sed apparenter inundatio fluminis asportauit partem agri mei & arboris & adiecit agro tuo nō acquiritur tibi. sed remanet mihi ut primo erat & illā possum uēdicare & tu teneris mihi restituere dum tamē tibi caueā de dāno preterito & futuro & oīa adiecta tollam: ita q' non tollam utilia & iutilia dimittā. ut. l. hoc āplius. s. alphin'. ff. de dāno infecto & hoc teneris mihi restituere donec terra nō sit unita cū tua & arbores radices nō egerint de quo statur iudicio rusticoz tāq' pitoruz i arte sua: ut dicit glo. i dicto. s. p'terea i uerbo lōgiora.

De restitutione damnificantium rem publicam in pecunia uel annona.

265 Quid de exactoribus tributoz & collectoz qui aliquid retinēt de eo quod exigunt. Dic q' tenētur ad duplum tex. ē in l. missi opinatores. C. de exacto. tri. l. io. & ibi p' Io. de pla.

266 Quid de eo qui pecuniaz sibi datam p' aliqua administratōe publica

exercenda uel aliquo ope publico faciendo nō expendit in dicta administratōe ul' ope: sed totū uel p'tē sibi retinet. Rndet Io. de pla. insti. de publi. iudi. s. si. q' tenet ad restitutionē & punit ultra restitutionē in tertia parte p' per dictam. l. iulīā d' residuis ut dicto. s. fi. & l. 2. & quarta. s. sed & qui. ff. ad legē iulīā peculatus. & l. sacrilegii capite. s. eum quoq' eo. ti. Item in illo qui recipit pecuniam sibi datā ut cōduceret uel emeret aliquam rem p' republica. Idem in illo qui recipit pecuniā publicā suo piculo traiciendā quā i suos usus quertit. l. sacrilegii. s. is autē. ff. eodē.

267 Quid de his qui quouis mō faciunt: ut annona carior uendatur. puta ipediendo uel impediri faciendo uel detinēdo naues p' nautas ānonā qducentes. Dic q' tenētur ad restitutionē. ut ponāt eam i bono foro ac si ille naues uēssent & grauiter puniūtur scz pena. 20. aureoz. l. 2. in fi. ff. ad l. iulīā de ānona. & corporaliter etiam extra ordinē. l. ānona s. ff. de extra or. cri. Item i illo qui fecit cāpionē & munitionē bladorū ut emendo oēm q' titatem bladoz que inueniri possit. et q' seruando t'pibus min' fructuosius carius possit uendi. l. ānona & i glo. ff. d' extra or. cri. A rusticis autē blada ad ciuitatem cōducētibz bene l'z emēr i grosso nō ad hunc finē: sed ne ipsi stantes diu ad uendendū ad minutum subducantur ab opibus rusticalibus. l. 2. ff. d' nūdinis. Et nō solū ē phibita cōuētio inter aliquos facta d' emēdo oē granuz: ut postea sequētibz t'pibus carius uendatur. ut dicta. l. 2. in prin. ad l. iulīā de ānona. sed etiam phibita ē cōuētio facientū monopolū. i. cōuētiōē d' qbuscūq' speciebus uel materiebus p' t'pibus ad uictū ul' quēcūq' usum p' ipsos solos uendēdis i damnu & caristiam reipublice casus ē i. l. unica. C. d' monopolis. Et contra facientes debēt oibus denudati bonis imperpetuū mitti i exiliū ut ibi. Qui ergo dedit aras i ēptōez oīum aromarū ciuitatis ut ipse sol' postea carius uēdat cū p'sciuerit naues cōducentes fore submersas dicit facere monopolū i ciuitate & icidit in dictam penam. ut dicta. l. unica et pōt cōpelli a prefecto uel ab alio officiali ad quem spectat. l. i. s. cura carius. ff. d' officio prefecti. ur. uel etiam ab epō illius loci. l. fi. s. Itē epī. ff. de mune. et hono. cogi uendere ut dicto. s. cura cari' et ibi glo. iusto pretio statuēdo fm uarietatem tēporū et sterilitatē rerū. l. fi. ad l. iulīā de ānona et. l. precia rez. ff. ad l. falsidiā. Et si ē tempus necessitatis et caristie cogitur quis etiam minus iusto precio uendere. l. 2. s. cum i eadez uer. et oīum. ff. ad l. rodia. de iactu. et ibi notatur. Item postquā exposuit frumētum uel aliam rem uenālē in foro pōt cōpelli ut aliā amplius domū reportare nō possit quousq' uendat. l. nemo. la. fa. C. de iud. et dicto. s. itē episcopi. Itē p' fertilitate i cōi habēda et caristia euitāda

pōt statui q̄ quilibet mercator teneatur ire uel mittere ad alias ptes
ad emēdum granū et i coī uēdēdū et q̄libet pōt q̄pelli ad hoc mu-
tuare pecuniā. l. unica. C. ut ne li. i. ep. spe. fe. excu. li. io. et ibi glo. Itē
poteſt statui ne quis ultra idigētiā suā emat ne aliis res cariores uel
icōmoditatē hōdi reddat. l. i. C. de epali audientia. Hec Io. d. pla. isti.
de publicis iudiciis. s. sunt preterea.

De restitutione abducētiū filios aut uxorē alteri.

268

Vid de his qui subtrahūt filios p̄ribus. Rndet Io. de pla. isti.
de obli. que ex delicto nas. s. interdū q̄ furti tenentur: ut ibi
dicit tex. & p̄r pōt eū uendicare ad silitudinē rei in qua h̄z
dñum uez. quia p̄r i filio habet quasi dñum. l. i. s. per hanc. ff. de rei
uen. & pōt uendicare & p̄r sequens ille tenetur restituere opas q̄b̄
pater caruit isto tempore: ut tenet glo. ff. de furtis. l. eū qui. s. si filius
nam filius tenetur opari patri uel ei in cuius p̄tate ē. ut dicit glo. in
dicto. s. si filius. sicut uxor tenetur opari uiro. l. sicut d. ope. libe. M̄ri
autē nō tenetur filius operari quia nō habet eū in p̄tate & iō mater
nō agit furti s̄m glo. in dicto. s. interdū & ff. de furtis. l. matri. S̄z qd
si filius nescit aliquid operari. Rndet idem q̄ tenetur ad silitia coia
que quilibet sciret s̄m estimatōem iudicis ar. l. si quis a liberis. ff. de
liberis agnoscēdis imo habet locū pena q̄ est capitalis cū quis abducit
filium alterius causa priuadi patrē: ut ff. ad. l. flauiam de plagiariis. l. i. &
Insti. de publi. iudi. s. est inter publica. & dicitur plagiari s̄m dñm
Io. i dicto. s. ē inter publica quādo quis orbat patrē scienter & dolose
filio & eū adducit ad remotas ptes: ut. C. eo. l. si. quasi inferēs magnā
plagā & dolorē p̄ri sic orbato p̄prio filio.

269

Quid de abducentibus uxorem alteri? Rndet idem insti. de publicis
iu. s. ē inter publica q̄ debet puniri. l. flauia d. plagiariis ut dicto. s. ē
inter publica & econuerso quando uir mulieris abducitur & uir pōt
petere operas uxoris si erat lucrosa uel si nō erāt alia coia ut supra
pxio. s. dictū ē i filio.

De restitutōe raptorū uirginū uiduaz & sanctimoialiū.

270

Vid de raptoribus uirginū Dic q̄ nō possunt absolui nisi eas
parentib̄ restituant. 36. q. i. c. pe. & ultra hoc puniri debent
s̄m leges capitis. aputatione & hoc siue sit uirgo siū uidua
siue monialis ut isti. de publicis iudi. s. si autem per uim raptus & in
l. unica. C. de raptu uirginū quāmo i moniali nedum punitur raptus
s̄z ē etiam attēratio. l. si quis non dicam rapere. C. de ep̄is & cle. sec̄
si fuerit meretrix. ut dicit glo. in dicta. l. unica Na3 rapt̄ meretricis
non punitur hac pena ut. l. uerum. ff. de furtis Quia coitus cū mere-
trice remanet ipunitus. l. si uxor. s. sed in ea. ff. de adul. nisi sit nupta

ut lege uez q̄ adulteriū. C. d. adulteriis: p̄ dimittit a uiro aīo meretri
candi. l. si mulier. C. de adulteriis & hec pena nō habz locū i rapiēte
uxorē suā cū detur ei intēdictū d. uxore exhibenda. l. si. C. de libe. exi.
nisi aī carnalē copulā religionē itrauerit qd pōtut in. c. ex publico
d. cōuersi. q̄iuga q̄ quis nō possit p̄ carnalē copulā uiro iuito ut i. c. cū
cā d. raptor: tñ h̄z locū hec pena i rapiēte spōsam suā d. iure ciuili. ut
dcā. l. unica. uer. q̄ numerauim̄ l̄z d. iure canonico sec̄ i spōsa uolēte
qa nō dicitur raptor q̄ habuit mulieris assensu. ut dcō. c. cū cā i pri.
secus si nō habuit. quia raptus ē illicitus coitus a corrūpēdo dict̄. Vñ
qui rapta potit stupro fruitur ut dicit tex. 27. q. 2. c. raptus. nec pōt
mulier rapta d. iure ciuili nubere raptori suo. alias priuat bonis rap-
toris sibi a lege applicitis ut in. c. cū s̄ui de here. li. 6. & i auctērica d.
mulierib̄ raptis colla. nona. nec possunt parētes eī q̄sentire: alias in-
currūt penā deportationis si q̄sentiūt: ut dicta. l. unica & i auctērica
de raptu. muli. s. illo De iure at canonico qd p̄ualet i hoc cau rapta
bñ pōt nubere raptori suo: ut dicto. c. cu3 cā & c. accedēs de raptu &
cōpellitur eā dotare. 36. q. 2. c. tria. Hec Io. d. pla. isti. de publicis iudi-
s. si at. Quid at si quis p uiolentiā capit uirginē q̄ p̄sternit i terraz
quā carnalit cognoscat an punietur de raptu. Rndet idē ubi supra
q̄ n̄ s̄z de stupro qa rape ē cū m̄lier p ui3 rapit & de loco ad locum
ducitur ut dicta. l. unica de raptorib̄. Alex. uero de ales i s̄o in trac-
tatu hui3 uitii dicit s̄m qd dicitur i canone. 36. q. 2. c. si at ex cōtra-
dictōne raptus nō ē p̄sona raptoris queiens unq̄ huiusmōi copulari
rapte aīq̄ uitii rapine aboleatur: sed cū illa patrie potātī fuerit in-
stituta & raptor sue rapine p̄niam egerit & uolūtas parētū in unuz
quenire nō phibentur ad iuicem copulari.

De multiplici restitutōe fienda reipublice.

Vid de furatib̄ & i usus p̄prios quertētib̄ pecuniā. Rndz
idē ubi supra q̄ ultra restitutōem debent puniri pena capi-
tali: ut isti. de pub. iudi. s. l. iulia peculat̄. Itē qui miscet ferz
uel s̄m rē auro p̄ argento publico. l. i. in fi. ff. ad. l. iulia peculatus uel
cōmētarius publicus qui partē monete publice signat p se & sibi re-
tinet ut. l. sacrilegii. s. qui cū. ff. eodē Officiales ergo publici tenentes
sigillum florenoz & imiscētes sigillo florenos n̄ bonos & sic ledēs tes
republicā icidūt i peculatū ar. dicta. l. i. ff. ad. l. iulia pe. Item qui dāni-
ficat republicā delēdo uel aliter maculādo libz uel scripturā publicā
q̄tinētē mēsurā agroꝝ uel uiarū publicarū ut. l. qui tabulā. ff. ad. l. iulia3
peculatus facit. l. si qs ad quid. ff. d. iure. dic. om. iudi. Itē qui dānificat
simulādo se creditorē fisci & recipiēdo pecuniā q̄tūcūq̄ priuatam a
debitore fisci. l. sacrilegii. s. eo. ff. ad. l. iulia peculat̄.

271